

**HELYI HAGYOMÁNYOK ŐRZÉSE ÉS KIAKNÁZÁSA
DARUSZENTMIKLÓS, ELŐSZÁLLÁS ÉS
NAGYKARÁCSONY TELEPÜLÉSEKEN**

M8-DUNAHÍD Közhasznú Nonprofit Kft.

2012

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	1
1. BEVEZETÉS	3
2. FOGALOMTÁR	4
3. DARUSZENTMIKLÓS, ELŐSZÁLLÁS ÉS NAGYKARÁCSONY HAGYOMÁNYAI	5
4. A TELEPÜLÉSEK BEMUTATÁSA, TÖRTÉNETI VISSZATEKINTÉS:....	10
4.1 Előszállás	10
4.2 Daruszentmiklós	13
4.3 Nagykarácsony.....	15
5. HELYZETÉRTÉKELÉSBŐL LEVONT EREDMÉNYEK, JÓ GYAKORLATOK BEMUTATÁSA	18
5.1 Helyzetértékelés eredménye.....	18
5.2 Jó gyakorlatok bemutatása.....	24
6. PROJEKTÖTLETEK BEMUTATÁSA.....	32
1. Hagyományok felkutatása és tudatosítása	34
Társadalmi párbeszéd kialakítása a lakossággal a térségben lévő hagyományok felkutatására, felelevenítésére	35
Információs pontok felállítása – elektronikus információs pontok.....	36
Információs pontok felállítása – információs pontok, tájház kialakítása	37
Hagyományok ismertetése, bemutatása, tanítása.....	37
Hagyományokhoz való hozzáadott érték, szolgáltatások, termék-előállítás feltételeinek megteremtése ...	38
A hagyományőrzés és az arra épülő idegenforgalmi szolgáltatások fejlesztése céljából kialakuló partnerség munkaszervezetének kialakítása	39
Tájház kialakítása	39
„Élő múzeumok” kialakítása	40
Óvodai/iskolai bútorcserék és fejlesztés a hagyományőrzés szempontjait is figyelembe véve – természetes anyagokból, néprajzi motívumokat tartalmazó bútorokból	41
Hagyományos gazdálkodás kialakítása a településeken	41
Hagyományok megismertetése a lakossággal.....	43
2. Egységes idegenforgalmi arculat kialakítása	44
Egységes arculati elemek alkalmazása az információs pontokon.....	45
Turisztikai elemek koordinálása a három településen	46
Nagykarácsony Mikulásfalva projekt kiterjesztése.....	47
Nagykarácsony Mikulásfalva projekthez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése.....	48
3. Turisztikai szolgáltatások kialakítása és koordinálása	50

Helyben termő alapanyagok felhasználásával népi hangszerek, hagyományos tárgyak, kézművesipari termékek gyártása	50
Kézműves zónák kialakítása a három településen	51
Mezőgazdasági vállalkozások klaszterének kialakítása a három településen	52
Belterületi utak felújítása	53
7. ÖSSZEFOGLALÁS.....	55
8. IRODALOMJEGYZÉK	56
9. NYILATKOZAT A TANULMÁNY EREDETISÉGÉRŐL	57
10. MELLÉKLETEK	58

1. Bevezetés

Jelen tanulmány a LEADER HACS három déli települése, Daruszentmiklós, Előszállás, Nagykarácsony helyi hagyományainak őrzésére és kiaknázására tár fel lehetséges módokat, projektötleteket.

A három hasonló történelmi múlttal rendelkező település a Dunaújvárosi kistérségben található. Fejlesztési elképzeléseiket már 2004-ben összehangolták a Praedium Future programban, a partnerség, az egyeztetés azóta is töretlen. A három település leginkább a belső erőforrásaira építhet a fejlesztésekben, és a hagyományok területén kiaknázatlan lehetőségeket lát. Ezek kihasználására fontos pontosan feltárni a helyi hagyományokat, és kialakítani több elképzelést azok, megőrzésére, erősítésére. Jelenleg is számos olyan kevésbé ismert, helyi hagyománnyal rendelkezik a három település, amelyekre civil, önkormányzati, vagy akár vállalkozási projekt építhető.

A lakosság nagy része a térség hagyományait nem ismeri teljeskörűen, azoknak nincs tudatában. Ezeket a hagyományokat olykor a helyiek sem ismerik.

Idegenforgalmi szempontból a három település közül Nagykarácsony emelkedik ki, a széphanzású falunév lehetőséget teremtett Mikulásfalva létrehozására, ami évről évre egyre nagyobb számú látogatót csalogat. Fontos lenne ennek a rendezvénynek az infrastrukturális feltételeit is magas színvonalon biztosítani, amelyre anyagi források hiányában csekélyebb, ugyanakkor a települések összefogásával kivitelezhető lehetőség van.

A tanulmányban a helyzetelemzés keretében részletesen megvizsgáljuk az élő vagy már csak emlékezetben meglévő helyi hagyományokat, azokat pontosan leírjuk. Összefoglaljuk a témában a három település belső erősségeit és gyengeségeit, valamint a külső tényezőkből fakadó jelen idejű lehetőségeket és veszélyeket. Áttekintést adunk a hazai és EU-s jó gyakorlatokról ebben a témakörben, rámutatva, hogy melyek azok az elemek, amelyeket helyben is jól fel lehet használni.

Végül konkrét javaslatokat, projektötleteket fogalmazunk meg a fenti célok elérése érdekében.

Fontos elem a tanulmány megfelelő felhasználásának biztosítása, ezért a projektjavaslatoknak felelősei lesznek, akiknél az önkormányzatok érdeklődhetnek az előrehaladásról.

2. Fogalomtár

Hagyomány

Hagyomány alatt olyan rituális vallási, vagy társadalmi örökséget, cselekvéseket értünk, amely a mai napig létező, és a múltból ered. A hagyományt nemzedékről nemzedékre változatlan formában teszi, végzi, vagy őrzi a társadalom. A hagyományok sok esetben távol állnak a racionalitástól, nélkülözik a tudományos alapokat.

Népi kulturális örökség értékei

„A népi kulturális örökség értékei elsősorban az alsó- és az alsóközép társadalmi rétegekből, foglalkozási csoportokból erednek. A szóbeliségből az írásbeliség szintjére a néprajztudomány révén kerülhetnek át. A néprajztudomány három területen gyűjti, rendszerezi, elemzi a hagyományos műveltséget:

1. az anyagi vagy tárgyi műveltség szakterületén (etnográfia)
2. a szellemi műveltség szakterületén (folklór)
3. a társadalmi kultúra területén (társadalomnéprajz vagy szociális antropológia)”

/Lukács László: Néprajzi látásmód az ezredfordulón/

Partnerség

A partnerség alapelve az Európai Unió regionális politikájának egyik lényeges, egyre inkább kiterjedő, szélesedő eleme. A partnerség a stratégiai és operatív kapcsolatok olyan komplex rendszere, amely érinti az érdekek összehangolását, a közös program(ok) kialakítását, a program(ok) előkészítését és menedzsmentjét, továbbá a megvalósításhoz szükséges erőforrások közös előteremtését, biztosítását, megosztását. A partnerség nem csupán egy hivatalos egyeztetési-konzultációs folyamat, hanem mára már a regionális és helyi fejlesztés, innováció egyik legfontosabb erőforrásává vált.

Jó gyakorlat

A „jó gyakorlatok” (angol nevén: best practice) olyan kipróbált, a gyakorlatban már megvalósított projektek, vagy programok, melyeket valamikor már megvalósítottak és a megvalósítók sikeresnek ítélték. A jó gyakorlatként nevezett projekt, program, vagy annak egy része, eleme újszerű, a meglévőtől eltérő ötleteket, módszereket tartalmaz, melyek átültethetőek egy másik projektre, vagy programra, hozzájárulva ezek sikerességéhez.

3. Daruszentmiklós, Előszállás és Nagykarácsony hagyományai

Fejér megyében, különösen a Mezőföldön, ezen belül különösen Előszállás környékén a talajadottságok a **földművelésnek** kedveztek, ám ez a tevékenység csak a 19. század végétől kezdődően vált jelentőssé a térségben.

Mezőföldön már a 18. században sem volt számbavehető erdőség, a rétek és legelők szinte szabályosan zárt foltokat alkottak a községek körül. Előszálláson és környékén jelentős volt a **legeltető állattartás**, leginkább a **juhászat**.

Fényes Elek 1836-ban ezt írta: „Legfontosabb 's legkiterjedtebb ága mindazáltal a' baromtartásnak a' juhtenyésztés, mellynek már régólta fő fészke volt Fejér vármegye." /*Pesovár Ferenc: Béres vagyok, béres!*

A juhászat fejlettségére utal az a tény is, hogy szervezettségükre céhet kívántak létrehozni, az országban máshol már működő juhászcegek példájára, bár a céh valódi megalakulásáról nincs adat.

A 18. századtól az úgynevezett Előszállási uradalom területén már nagy területet béreltek a juhászok, akik között szép számmal voltak nyugatról érkezett, főleg német juhtartók. Az akkor hagyományos birkaállományt fokozatosan cserélték le a nemesített merinó-juhra, melynek gyapjából finomabb posztó készülhetett.

A nyugati származásra a mai napig utalnak az alábbi családi nevek: Czetli, Reiter, Menyhárt, Gremesperger, stb.

Az Előszállási uradalom területén lévő legelők az ország más területeiről is idecsábították a pásztordinasztiákat. A pásztorok akkori öltözéke a csuligombos mellény és a magas „izsáki” kalap. A juhászok legjelentősebb összejövetele Szent Mihály napján volt. Fejér megyében Székesfehérvár-Felsővároson a Szent Sebestyén templomban a juhászok három napos összevetelt tartottak, mely során a lakmározás, mulatozás mellett megtörtént a juhászlegények elszegődése is.

A juhászat **eszközanyagában** a használati botoknak és a szépen kifaragott ünnepi díszbotoknak és juhász kampóknak van nagy jelentősége. A kampósbotoknak egy jellegzetes és gyakori típusa a szilvafából faragott kampófejű bot.

A kampósbotok díszítésére a vésett és a karcolt technikákat alkalmazták, melyet a 19. század végétől felváltott a domború fafaragás. Ezek a technikák a dunántúli pásztorművészet jellegzetességei közé sorolhatóak.

A kanászok terelő eszköze a korbácsostor, amelynek nyelét faragással díszítették, és ólommintákkal öntötték ki, rézmintákkal rakták be, vagy szegekkel díszítették.

Fejér megye legfontosabb **növénykultúrája** a híres Fejér megyei búza és a kukorica. A 20. században egyre nagyobb vetésterületet szántak a kukoricának a kenyérgabona, a rétek és legelők rovására.

Tájjellegű növénytermékek közé sorolhatóak még a következők: cecei paprika, a nagyvelegi és perkáti torma, a fehérvári zöldségek, a csurgói, móri, balinkai, seregélyesi káposzta, az alapi dohány, a mezőföldi dinnye és a pákozdi paradicsom.

Fejér megye, ezen belül Előszállás és környéke a nagybirtok hazája volt. A cseléd-, napszámos-és zsellérréteg mellett jelentős számú idénymunkások (summások) éltek a

térségben, akik főleg Heves, Borsod, Nógrád, Békés, Vas, Zala vármegyéből, sőt, még Galíciából, a felvidéki és erdélyi vármegyékből toborzódtak. Ide telepedésük jelentős mértékben hozzájárult a térség népzenei életének, néptánc-hagyományainak színesítéséhez.

A fejlettebb gazdálkodási ágak között Fejér megyében mindig jelentős volt a **szőlőművelés**, bár ebből a szempontból inkább Mór és Csókakő vidéke, illetve a Velencei-tó környéke töltött be jelentősebb szerepet.

A mezőföldi falvak, köztük a három érintett település nagyjából ún. **soros, szalagtelkes települések**. Az épületek rendszerint sárból, vályogból vagy tömött falból készültek, szarufás nyeregtetővel. Az építkezésre a szomszédok összeálltak, és közös munkával tapasztották a falakat. A házak elrendezésére az alföldi házakhoz hasonló, háromosztatú típus volt jellemző. A fűtést a konyhából fűthető kemencékkel, kályhával oldották meg.

A házak bútorzatát helyi asztalosok készítették, vagy az országos vásárokon vásárolták. A 19. század elején a környéken nagyon kedvelt volt a vésett-festett tulipános láda, később a sublót és a festett szekrény vált divatossá.

A szekrények egyszerű, puhafából készültek, melyek friss festésébe egy hosszú, kihegyezett fadarabbal virágos díszítést rajzoltak. Ehhez a stílushoz valószínűleg a berakott szekrények adták az alapötletet.

Fejér megyében működtek bútorkészítő központok is, és nagyobb hírnévvel rendelkeztek a sárbogárdi asztalosok.

Fellelhetőek házi készítésű bútorok is, amelyeket kukoricacsuhéjból fontak. Kukoricacsuhéjból vagy vesszőből fonták saját kezűleg a baromfiak elkerítésére szolgáló kerítéseket is.

A népviseletnek társadalmi jelentősége, kor- és állapotjelző szerepe volt. Ezt az 1950-es években még néhány helyen megfigyelhettük. Legtovább Székesfehérváron, Pázmádon és a német nemzetiségű vidékeken hordták a hagyományos viseletet.

A népi díszítőművészet emlékei közül a takácsmunkák kiemelkedő jelentőségűek. A takácsmesterek még a 20. század elején is tevékenykedtek.

A paraszti életet talán a számos, régi gyökerekre visszavezethető ünnepi szokások jellemzik a leginkább. Az ismertebb szokásokon kívül az alábbi szokások voltak még elterjedtek:

Az aprószentekhez kapcsolódó jellegzetes szokás volt az egészség és termékenység-varázslás eredetére utaló korbácsolás. Ennek során egy hét, vagy kilenc ágból font mustármaggal megveregették az asszonyokat és leányokat, a gyermekeket pedig a végén lévő kilencedik szállal, a „suhogóval” érintgették, miközben ezt mondták:

„Bolhás ne légy,
Tetves ne légy,
Egészséges légy.”
(Alap)

/Magyar Néprajzi Lexikon/

A húshagyó keddi alakoskodó szokások, a maszkos, jelmezes „farsangi bolondozás” a századforduló idején, de sok helyen még a második világháború után is általánosak voltak. A farsang legnagyobb eseménye a bál volt. A hagyomány úgy tartja, hogy a rövid farsang alatt csak a szép lányok keltek el, míg hosszú farsang alkalmával a csúnyábbak is vőlegényt szereztek.

A farsang elmúltával, hamvazószerdán negyven napig tartó böjtidőszak következett, amely során nemcsak a hústól, hanem a zsírtól is tartózkodtak az étkezések során. A templomban elégették az előző évről megőrzött húsvéti szentelt barkát, melynek hamujából a pap keresztet rajzolt a hívők homlokára, ezzel emlékeztetve őket az elmúlásra. („Porból lettél, porrá léssz...”)

Húsvét előtt két héttel virágvasárnapot tartottak barkaszenteléssel, körmenettel, a papok pedig zöld ágakkal, színes virágokkal, szent képekkel díszett sátrakat áldottak meg.

Nagypénteken tartották a „szótlan víz” szokását. Hajnali két órakor néhányan kimentek a határba a patakhoz, hogy ott megmosakodjanak. A mosakodás alatt és a hazafelé úton tilos volt bárkinek bárkivel szót váltani. Ily módon kívül-belül megtisztulva mentek misére, majd délután három órakor, Krisztus kereszthalálának időpontjában a Szent Sírhoz mentek. A Szent Sír a templomban alakították ki, és két fapuskás levante és két kislány őrizte. Az őrzőket pedig a szentasszonyok figyelték.

Nagypénteken szigorú böjtöt tartottak, bablevessel. Ekkor főzték ki a húsvéti tojásokat is. Ezen a napon a templomtoronyban kerepeltek, mert úgy tartották, hogy a harangok „Rómába mentek”.

A legtöbb házban Nagyszombaton már megkóstolták a főtt sonkát, kolbászt és a színes tojásokat, de lányos házaknál ezeket Húsvéthétfőre tartogatták a locsolóknak.

Jellegzetes húsvéti étel volt még a kocsonya, a savanyú káposzta, a lekváros bukta, a diós és a mákos kalács.

Húsvéthétfőn a legények csoportosan látogatták azokat a házakat, ahol lányok laktak. Régebben csak vízzel locsolták meg a lányokat és asszonyokat, később a lányokat kicsalogatták a kúthoz és kannákkal locsolták meg, hogy el ne hervadjanak. Idővel ez a szokás rózsavízzel, kölnivel, parfümmel történő locsolássá szelídült.

A lányok annál büszkébbek voltak, minél többen locsolták meg őket. A locsolásért cserébe piros, kék, vagy barna tojást, illetve a lányok szívéhez közel állók virágot kaptak. Hímes tojást ezen a vidéken nem volt szokás készíteni. Este kiöltöztek a legények és a lányok, és bálba mentek. A felügyeletet a lányos anyák biztosították.

Április 25-én, Márk napján jeles egyházi szertartás volt a búzaszentelő mise, amely során a körmenet egyházi énekeket énekelve a legközelebbi búzatáblához ment és ott a pap megáldotta és megszentelte a búzavetést. A búza az életet szimbolizálta, s a szentelt búzából adtak az állatoknak is, hogy jól fejlődjenek és egészségesek maradjanak.

A tavaszi hagyományok közül említendőek a májfatáncok. Egy sudár nyárfa törzsét elfűrészelték, legallyazták, meghagyva a felső koronaszéleit. A legények kocsival, vagy vállon cipelték el a lányos ház elé, ott gödröt ástak és beleállították. A májusfára színes szalagokat, kendőket aggattak, amit a májusi szél lengetett. Ha kocsmá, vagy kultúrház előtt állítottak májfat, az azt jelentette, hogy ott bált rendeznek. Pünkösd napján a májufát „kitáncolták”.

A Miklós-napi osztrák eredetű alakoskodás és a gyermekek megajándékozása hazánk nagy részében a karácsonyfával együtt terjedt el. Szokatlan írásos bizonyíték erre a szokásra egy 1785-ből származó csepreg tilalom, melynek szövege így szól:

„Minekutána ősi időktől fogva tapasztaltatott, hogy némelyek a lakosok közül a Szent Miklós püspök napja előtt való estvéli vagy éjszakai időben különféle öltözetekben és álarokban járnak házról házra, s a gyenge gyermekeket is helyes elmével ellenkező, ijesztő, csúfos figurákkal rettegtetik, keményen meghagyatik, hogy senki a lakosok közül úgy gyermekeinek mint alattvalóinak ezentúl meg ne bátorkodjék engedni Szent Miklós előtti este az ily színes öltözetekben való járást.” /Magyar Néprajzi Lexikon/

Nagykarácsonyban szokás volt, hogy a szülők a kisgyermekek előző este kitisztított cipőjébe édességet, mogyorót, diót tettek. A gyerekek időnként megtréfálták az öregeket, cipőjükbe köveket raktak, nekik ezt hozta a Mikulás.

Karácsony előtti héten a betlehemesek esténként házról házra járva vitték a kis Jézus bölcsőjét, és karácsonyi énekeket adtak elő. Mindezért cserébe a háziaktól pénzt, süteményt kaptak.

Előszálláson és környékén, a pusztai élet során bensőségebben ünnepelték a karácsonyt, mint a városokban. Közel voltak az állatok, amelyek a betlehemi jászolt szimbolizálták. Karácsony szombatját böjttel várták, a gyerekek pedig várták az angyalt, aki a karácsonyfát hozta. Az ünnepi asztal alá kis kosarat tettek szénával, kukoricával, répával és kendőbe bugyolált fonott kaláccsal. Szokás volt még a kosárba borsot tenni, hogy a következő évben harcias legyen a kakas.

A karácsonyfát aranyporos dió, gyertyák, piros alma, sütemények, sztaniolpapírból készült csillagok, házilag készített szaloncukrok díszítették.

Szilveszter délutánján 5 órakor hálaadást tartottak, majd a rokonok egymást végiglátogatva kívántak egymásnak boldog új esztendőt. A szilveszteri vacsora lencseleves, sült hús, pogácsa és rétes volt.

Előszálláson hagyományos volt a medvetáncoltatás, amely során egy medvének öltözött legényt láncon vezetve, ugrabugrálva táncoltattak. A többi legény karkosárral a kezében követte a medvét, házról-házra járva. A szokás szerint az, akihez nem mentek be, megsértődött a medvésekre, ahová pedig bementek, ott salagos, vagy csörögefánkot kínáltak nekik. A fánkot siskának is nevezték. A fukar gazda háza falát besározták, ajtaja elé tuskót állítottak. A legények olykor a kínálgatás alatt tréfából kiemelték a kaput, szétszedték a szekeret, és felállították a pajta tetejére.

Jellegzetes Fejér megyei szokások közé tartozott az is, hogy lakodalom esetén menyasszonykikérő gyertyástáncot lejtettek: a lakodalmi vacsora után az első „vőfény”, ujjai között égő gyertyákkal kikérte előbb a nyoszolyóasszonyt, majd a koszorúslányokat, végül a menyasszonyt. Mindegyikkel táncolt egy rövid ideig, a táncot ezután a segédvőfények folytatták.

Mivel korábban a nagybirtokok vidéke volt ez a terület, igen elterjedtek a béres, pásztor- és summásdalok.

Fejér megye néptáncokcseben is bővelkedik, az ugrós tánc tanulmányozható szinte valamennyi megjelenési formájában: szóló, páros négyes ún. csillagforma, csoportos köralak, stb. Változatosságra utal a sokféle népi elnevezés is: „ugrós”, „ugráló”, „háromugráló”, „magyar ugráló”, „verbunk”, „bérestánc”, „mulató”, „kanizsatánc”, stb.. Amennyiben az ugrós motívumait eszközök fölött, pl. keresztbe helyezett botok vagy földre helyezett üvegek között járták, akkor „kanasztánc”-nak, vagy „kanászos”-nak, „üveg-tánc”-nak, „vegverbunk”-nak nevezték. Az üveggel a fejen járt változatainak rendkívül virtuóz és dinamikus formái figyelhetők meg. Az ugrós tánc kikristályosodott, visszatérően ismétlődő összetett négy-öttagú motívumai mellett a régebbi típusú, ritmikájában és mozdulataiban változatos típusok is gyakoriak. Sajátos egyéni szint képvisel például a három érintett településhez közeli Alap község ugrósa.

A hagyományos etnikus táncok gyakorlata a húszas évek elején szűnt meg.

A hangszerek közül nagyon kedvelt volt a falvakban és a pusztákon is a citera, a nádsíp, a meggyfahéjból, vagy cseresznyefahéjból készített síp és kíséroritmust gyakran a köcsögduda szolgáltatta. A köcsögdudával „bögöztek, vagy „zuhultak” farsangok és karácsonyi köszöntők alkalmával. A későbbiekben a citerát fokozatosan kiszorította a harmonika, bár egy ideig a két hangszer „összehangolva” együtt is alkalmazták a vasárnapi délutáni táncokon. A harmonika már az 1900-as évek elején elterjedt volt, ha valahol táncra készültek – például tollfosztók, kukoricafosztók alkalmával – elhívták a hangszerhez értőket, egyszerre akár többet is, hogy szívességből, vagy egy „ital bor” fejében játsszák a „talp alá valót”.

A megrendezett bálókra és lakodalmakra „cigánybandát”, illetve paraszt-muzsikusból álló „magyar bandát” fogadtak.

4. A települések bemutatása, történeti visszatekintés:

Daruszentmiklós, Előszállás és Nagykarácsony a Dunaújvárosi kistérség déli részén található három település. A Dunántúl egyik legnagyobb kiterjedésű, részben sík, részben északnyugat-délelkelettájolású dombokból álló tájegysége a Mezőföld, amelynek határait a Sió-Balaton-Velencei-tó vonala és a Duna alkotja. Az 1950-es elejéig ezen a területen város nem alakult ki, viszont számos település létrejött, melyek közül Nagykarácsony és Előszállás a legrégebb időktől kezdve sokoldalú és közvetlen kapcsolatban áll egymással. A Mezőföldnek ezen a területén létrejött települések lakóinak gazdasági és társadalmi élete egymástól elszigetelt, de lényegében azonos jellegű életforma keretében alakult és fejlődött. A községek településszerkezete a feudális múlt örökségeit rögzítette, a lakosság sorsa és életszínvonala a nagybirtokok gazdasági érdekeitől függött. A térség a mai napig jelentős természeti értékekkel rendelkezik, a Mezőföld Magyarország legjobb termőtalajával bír.

Előszállás, Daruszentmiklós, Nagyvenyim és Nagykarácsony az Előszállási Uradalom részeként egy település volt.

4.1 Előszállás

Fejér megye délkeleti végében fekvő nagyközség, lakosság száma jelenleg 2218 fő. A község határa a jégkorszak közepén süllyedő akkumulációs terület volt. Több száz éve lakott település, a település nevében a „szállás” arra utal, hogy az Anjou-házi királyok uralkodása idején kun népek ezen a vidéken szálláshelyeket alakítottak ki. A lakók főleg legeltető állattenyésztéssel foglalkoztak.

A török hódoltság alatt a település hosszú időre elnéptelenedett, majd 1526-ban a várpalotai Túróczi kapitány kapta meg királyi birtokként. Az elmenekült kunok jó része visszatért ugyan, de az 1526 előtti életet már nem sikerült újraszervezniük. Lassan kialakult a hűbéri társadalom osztályszerkezete a településen, megjelentek a földesurak is, s a római katolikus egyház ciszter rendje egy 42 ezer hold nagyságú területű gazdasági központot alakított ki.

Az 1778-79-ben épült Kisboldogasszony római katolikus templom barokk padjaival és sekrestyéjével, valamint a 19. századból származó gyóntatószékeivel jelenleg is a község értékes műemléke. A plébánia 1766 óta működik, 1951-ig ciszterciak vezetésével. A templomhoz tartozó cisztercita rendház, melyet a lakosok „kastély”-nak neveznek, egy L-alakú, sátozott, késő barokk stílusú épület, funkcióját tekintve négy évtizeden át nevelőotthon volt. A rendszerváltást követően a nevelőotthon kiköltözött a kastélyból és az országban elsőként bevezette a családotthonokban történő nevelést. A kastély újra egyházi tulajdonba került, jelenleg felújításra szorul. Jelenleg a kastélyban az Előszállási Hagyományörző Egyesület néprajzi kiállítását látogatható. (bővebben: lejjebb)

Az előszállási uradalomban a rendi gazdálkodás 1715-ben kezdődött. Az állatok itatására tavakat létesítettek, istállót építettek, rétet alakítottak ki. A ló és szarvasmarha tenyésztése mellett tavaszi búzát és árpát vetettek. Az 1800-as években napraforgót, kukoricát, krumplit, káposztát, kendert, lent, virginiai dohányt, kölest, árpát, mohart, zabot, búzát, bükkönnyt, lóherét, lucernát termeltek. Jelentős volt a szőlőtermelés is. 1848 után az uradalom fejlett kapitalista mezőgazdasági nagyüzemmé vált, fejlett takarmánygazdálkodással és jelentős kenyérgabona-termesztéssel.

A munkásviszonyok azonban nem voltak kedvezők, a lakosság az uradalom területén gyér volt, a munkásokat emiatt a környező településekről (Alapról, Rácalmásról, Dunaföldvárról, Sárbogárdról) toborozták. A 19. század végén Fejér megye déli uradalmában aratósztrájk tört ki melynek egyik központja Előszállás-Daruhegyen volt. A munkások megnyugtatóására az uralkodó körök jutalmazási akcióba kezdtek. A 20. század elején ismét az állattenyésztés fejlesztése került előtérbe, lévén, hogy kiderült, a jövedelmek fokozása ezen a területen – különösen a tejlő állatok nevelése – eredményesebb. Mindemellett a korszerűbb gazdálkodás, az ésszerűbb szervezés észrevehető jövedelememelkedéshez vezetett, s ebből az uradalom a cselédségnek és a földmunkásoknak is tudott juttatni.

Az új gazdálkodási forma kialakulásától, 1912-től kezdődően Wéber Márton jószágkormányzó irányításával az addigi, szinte csak gabonatermesztésre törekvő külterjes gazdálkodást felváltotta az intenzív belterjes gazdálkodási forma. A Wéber Márton felváltó Hagyó Kovács Gyula irányításával kiváló mezőgazdasági munka folyt az előszállási uradalomban, amely során elsősorban az állattenyésztés fellendítése volt a cél. Tehénészetet hoztak létre, sertést, igásökröt és igáslovakat tenyésztettek.

Az előszállási lovak több kiállításon is díjat nyertek, de híresek voltak a nagykarácsonyi birkák, tehenek és sertések is. A hagyományos növények mellett nagyobb területen kezdtek el takarmánynövényeket és kapásnövényeket (kukorica, cukorrépa) termesztani. Hagyó fontosnak tartotta a gépesítést és az infrastruktúra fejlesztését, szorgalmazta egy gazdasági kisvasút létesítését. Bár a 19. és 20. század folyamán lehetőséget láttak a szőlő- és dohánytermelésben is, a gazdálkodás továbbra is az állattartás terén volt eredményesebb. Az első és második világháború közötti időszakban különösen lótenyésztése révén tett szert ismertségre a község. A második világháborút követően mezőgazdasági termelőszövetkezetek alakultak, melyek 1961-ben egyesültek.

Az egykori uradalmi épületek közül a „Bagolyvár” és a mai pálinkafőzdehez vezető köhíd a 18. századból származik.

Önálló településsé 1928-ban vált a község, Előszálláspusztá, Róbertvölgy, Nagykarácsony, Kiskarácsony, Daruhegy és a hozzájuk tartozó majorok, puszták Hercegválatól történő leválásával. Jelenleg a község kedvező földrajzi helyzete, az M6-os gyorsforgalmi út közelsége lehetőséget teremt Előszállás fejlődésének, akár az ipari termelés felvirágzásának. Emellett lehetőséget biztosít települések közötti erősebb összefonódásban.

Előszállás lakossága évről-évre csökken, amelyben szerepet játszhat a kevés helyi munkalehetőség, Dunaújváros távolsága, a rossz közlekedés, illetve a lakosság nagyobb természetes fogyása, mint a természetes szaporulata. Előszállásról Dunaújvárosba közel 400 ember járt be dolgozni még néhány éve, azonban a városban megszűnt munkahely kapcsán sok helybéli számára nem maradt további munkalehetőség.

A helyi lakosok számára kiemelkedő fontosságú, hogy Előszálláson elérhetőek a különböző egészségügyi szolgáltatások, mint az orvosi és fogorvosi rendelők, nőgyógyászat. Emellett takarékszövetkezet, posta, illetve benzinkút is üzemel a településen. Szolgáltatásainak köszönhetően Előszállás fontos szereppel bír a három település életében, ebből adódóan meghatározó szerepet tölt be a kistérség déli részén, hiszen a helybelieken kívül sok esetben Daruszentmiklós lakossága is a településre jár át ügyintézés céljából.

Előszállás 12 tantermes iskolaépülete 1956-ban épült. Az intézmény a milleneum tiszteletére Árpád fejedelem nevét viseli. Jelenleg tagintézményként működik, az ide járó diákok száma körülbelül 200 fő. Az iskola pincéjében múzeum található, amelyet az 1970-

es években alapítottak az iskolában. A néprajzi múzeumot az iskolában több mint négy évtizedig pedagógusként dolgozó Svetics Lászlóné alapozta meg az 1970-es években.

Az iskola elkészültét követően néhány évvel épült meg a művelődési ház, amelynek egyik szárnyában található a községi könyvtár is.

A falu nevezetessége ezenfelül a Teleház, ahol korszerű eszközökkel biztosítanak internet hozzáférést és szórakozási lehetőséget.

Hagyományosan minden évben megrendezésre kerül a „Mikulás-futás”, amelynek útvonala Előszállásról Nagykarácsonyba vezet.

Május utolsó hétfőjén a „Szállás-napok” alkalmából ünnepel a község lakossága, ez egy hagyományteremtő, három napos falunap. Fontos megemlíteni továbbá az évente megrendezésre kerülő májusi horgászversenyt, illetve az októberi Kincskereső Napokat is.

A település kulturális, szociális, sport, oktatási, vallási, illetve rekreációs életében aktív szerepet vállalnak a helyi civil szervezetek.

Előszállás civil szervezetei: Horgászegyesület, Sportegyesület, Polgárőrség, Gyermekek-és Ifjúsági Alapítvány, Faluszépítő Egylet, Nagycsaládosok Egyesülete, Téliállás Lovassport Egyesület, Gazdakör, Országos Lakásotthoni Szakmai Egyesület, Előszállási Vállalkozók Egyesülete, Óvodáskorú Gyermekekért Alapítvány, „Égigérőfa” Alapítvány, Előszállási Polgárok Érdekvédelmi Szervezete, Önkéntes Tűzoltó Egyesület, Rozmaring Nyugdíjas Klub, Parlándó Női Kar, Ifjúsági Klub, Diákönkormányzat, Kincskereső Klub, Hagyományörző Klub, Mozgássérültek Egyesülete, Előszállási Aikido Klub.

A 18 fős klubtagsággal rendelkező **Előszállási Hagyományörző Klub** 2008 óta működik. Egyik évben kézműves kiállítást, a másikon „Karácsony régen és ma” kiállítást, majd régi játékok bemutatóját rendezte meg. Most a falumúzeum, helytörténeti gyűjtemény alapjait rakták le azzal a kiállítással, amely egy régi konyhát, egy tisztaszobát, használati tárgyakat, eszközöket sorakoztat fel a ciszterci kastély földszinti termeiben. Karácsony környékén a Klub minden évben Betlehemet állít a Teleház mellett Betlehemet. A civil szervezet jó kapcsolatot ápol a lakossággal és az önkormányzattal

2012-ben az egykor a ciszterci rend rendházának, a kastélynak a díszkertjeként szolgáló parkot az előszállásiak közel 3000 társadalmi munkaórával, az Előszállási Gyermekek és Ifjúsági Alapítványnak az Öko-Társ Alapítvány pályázatán nyert támogatás felhasználásával megtisztították, felújították. A kertnek a Cifrakert elnevezést adták, új növényeket is telepítettek, és pihenőhelyül szolgáló padokat, játszótéri játékokat, illetve pingpongasztalt is elhelyeztek a parkban.

Előszállás és Alsószentiván között található a „Tűzok” Természetvédelmi Terület, amely természetes növényzete a térségre valamikor jellemző homoki, lösztölgyesekkel kevert sztyepprétek maradványait őrzi.

A helyi média szerepkörét az Előszállási Televízió látja el, amely megközelítőleg 400 család otthonába jut el, és közvetít a környékbeli eseményekről. Előszállás emellett igényes, számos információt nyújtó települési honlappal is rendelkezik.

4.2 Daruszentmiklós

Daruszentmiklós a Mezőföldön található, Fejér megye délkeleti részén fekvő község, lakosság száma 1598 fő. A község területe ősidők óta lakott, az ókorból kelta- és római kori leletek szolgálnak bizonyítékkul. A honfoglalás után fejedelmi székhely, majd királyi birtok lett. Daruszentmiklós a 2002. október 20-i önkormányzati választásokkal vált önálló településsé. A község három kisebb településrészt – Kisszentmiklós, Dánieltelep és Daruhegy – foglal magába. Jelenleg M6-os és M8-as autópálya közelsége révén frekventált helyet jelenthet ipari beruházások céljából.

A település Előszállás településrészeként működött, alapítói kun népek voltak. Lakói főleg legeltető állattenyésztéssel foglalkoztak, de halásztak, vadásztak is. Ezt a nomádokra jellemző életmódot a 16. század elejéig úzték.

Daruszentmiklós, korábbi nevén Daruhegy 1823-ig a zirci apátság fennhatósága alatt állt. Az előszállási uradalmi gazdálkodás 1823 táján kezdett különválni a zirci apátság többi birtokától, a szórt településeken élő lakosság száma 1920-ban megközelítette a 3.500 főt. Az uradalom központja Előszállás volt, de Előszállás területén sokáig csak birkanyájakat legeltettek. A földbirtokra a föld megművelése céljából jobbágyokat telepítettek, főképp német nemzetiségűeket, majd megalakították Herczegfalva, mai nevén Mezőfalva községet (1811). 1860-tól Herczegfalva lett az előszállási uradalomhoz tartozó települések (Előszállás, Nagykarácsonyszállás, Ménésmajor, Nagyvenyim, Daruhegy) közigazgatási központja. Daruszentmiklós korabeli lakói jórészt szegény, föld nélküli zsellérek voltak, akik munkalehetőséget reméltek az uradalomtól.

A 20. század első éveiben, a gyors népességnövekedés, a munkalehetőség csökkenése és a megélhetési nehézségek miatt egyre nagyobb mértékű lett a kivándorlás és az elégedetlenség 1922-ben a szegényparasztok számára kedvezőtlen földreform intézkedés kapcsán csúcsosodott.

1927-ben Előszállás néven nagyközséggé egyesítették a helységeket. A nagyközség önkormányzati képviselőtestületébe Daruhegyből egy tagot választottak. A második világháborút követően Előszállás külső településeinek a lakosságnövekedése felgyorsult. Daruhegy népessége már 1946-ban meghaladta az 1200 főt. Az ott élők önálló község szervezését kezdeményezték. Céljuk több mint fél évszázad után valósult meg.

A települések sajátosságaiból és az itt lakók évszázadok óta nehéz szociális helyzetéből adódóan az iskoláztatás hosszú ideig rendszertelen volt. 1913-ban adták át végre Daruhegyen az első iskolát, amelynek egyetlen tanterme volt. 1930-ban épült meg „egyoszályos népiskola” Dánieltelepen, „Klebsberg-kúria” néven, mely mellett 1960-ban építették fel a „nagyiskolát”. Ezt az épületet az 1980-as évek elején bővítették és korszerűsítették. A nyolc osztályos községi iskola Benedek Elek nevét viseli, és a csekély tanulói létszámából kifolyólag fenntarthatóságát úgy tudta biztosítani, hogy 2008-ban a mezőfalvi általános iskola tagintézménye lett.

Daruszentmiklós egyetlen Natura 2000-es területtel rendelkezik, azonban az M6-os autópálya átszeli ezt a területet.

A település rendelkezik kijelölt, részben magán, részben önkormányzati tulajdonban lévő iparterületekkel. Jelenleg a településen többségben mezőgazdasággal, kereskedelemmel foglalkozó, valamint néhány szakipari tevékenységet folytató vállalkozás van.

A megalakult község önálló orvosi rendelővel, védőnői szolgálattal, napközi otthonos óvodával, 8 osztályos általános iskolával rendelkezik. A polgármesteri hivatal kialakításával az ügyek jelenleg helyben intézhetők.

Az összefogásáról híres község szép természeti értékeket és épített emlékeket őrizget múltjából. A természet szerelmesei horgásztavakra, pihenőparkra lelnek. A helyi értékek közül a Klebelsberg-kúria mellett kiemelkedik a több mint száz esztendőes kereszteteket is őrző Virághegyi Temető és a Harangláb.

A településen a rendkívül aktív civil életnek köszönhetően évente számos programsorozat, rendezvény valósul meg. Évente hagyományosan a község születésnapjához, augusztus 26-hoz legközelebb eső hétvégén, Falunapot tartanak.

A honfoglalás kori időket eleveníti fel a „Nomád napok” rendezvénysorozat a Magyar Hagyományörző és Lovas Egyesület szervezésében augusztus végén, ahol az eleink mindennapjait bemutató jurta körül íjászok, csikósok, solymászok bemutatóit láthatják a résztvevők.

A Magyar Hagyományörző és Lovas Egyesület 2009-ben alakult olyan baráti társaság alapításában, akiknek az íjászat közös hobbijuk. Az egyesület a közös időtöltés, az íjászat, mint sport mellett a magyar hagyományok ápolásával is foglalkozik. Az egyesület célja a magyar hagyományok megőrzése, gyakorlása. A magyar hagyományokkal összefüggésben rendezvények, vetélkedők, bemutatók, versenyek szervezése. A céljainak megvalósítására alkalmas központ, terület létrehozása, kialakítása.

Ehhez feladatként rendeli hozzá az egyesület a hagyományok felkutatását, megőrzését, népszerűsítését, bemutatását, oktatását.

Vannak a településen további hagyományörző körök is, mint például a Falulánc közösség, a Kertbarát kör, a Darumadár Népdalkör. Emellett még egyéb civil szervezetek is működnek a településen (Kisszentmiklós – Daruhegy Gyermekének és Ifjúságának Jövőjéért Alapítvány, Kisszentmiklósi Baráti Társaság, Polgárórság, Sportegyesület, Kertbarátok Köre).

Hagyományörző programok a településen:

- Mezőföldi Mikulás teljesítménytúra
- Falu karácsonya
- Télbúcsúztató napok
- Farsang
- Tavaszköszöntő bál
- Nomád napok
- Tojásfestés
- Borkóstoló
- Terménybemutató
- Szüreti bál
- Márton-napi bál
- Advent gyertyagyújtás
- Télapó bál
- Mikulás napi ünnepség
- Karácsonyi ünnepség (Falukarácsony)
- Évbúcsúztató

Rendezők: Falulánc Szövetség
Szederinga Tagóvoda
Benedek Elek Tagiskola
Daruszentmiklós Község Önkormányzata

A település rendelkezik friss információkkal szolgáló honlappal és 2-3 havonta megjelenő helyi újsággal, TV még nem működik.

A településen működő, vagy letelepedni kívánó vállalkozások aktívan részt vesznek a település életében.

4.3 Nagykarácsony

A jelenleg 1198 főt számláló település Fejér megye déli részén található, uradalmi központból kialakult szabályos alaprajzú falu. Községgé 1952-ben alakították Nagykarácsonyszállás, Kiskarácsonyszállás és Alap község bizonyos határrészeivel való egyesítésével. A Karachonszállás helységnevével először 1537-ben lelhető fel a történelmi emlékek között. Ebben a névben a Karácsony előtag a Karácsony ünnepnév nevét viseli. Ebben a korban szokás volt, hogy a nagy ünnepeken született gyermekek Karácsony, Húsvét, Pünkösöd nevet kaptak. A szállás utótag a IV. Béla király uralkodása idején behívott kunok letelepedésekor itt kialakított kun székre, kun szállásra utal. A kunok legelőváltó, legeltető életmódot folytattak, az állatállományt ridegen tartották és a tél beköszöntéig Előszállás környékén legeltették. A tél beköszöntekor az ünnepeket már Karácsonyszálláson töltötték, melynek köszönhetően a faluban a mai napig élő szokás a „pásztorozás”. A nyájak, csordák György napján indultak tovább – Györgyszállásra.

Nagykarácsony a 11. századig a kun szállásterületek egyik székhelye volt, melyet a 16. század eleji anarchia és az ellenkirályok küzdelme teljesen szétzúzott. A 16-17. századfordulón a falu gyakorlatilag elpusztult, az 1627. évi összeírás pusztahelynek minősíti. Ehhez a folyamathoz nagyban hozzájárult a lakosság nagymértékű sarcolása a végvidéki török-magyar portyák során, továbbá a földesurak erőszakos magatartása, mely okok miatt a jobbágyok elmenekültek a faluból. A település ismételt benépesítését a rácok 1693 után történő idetelepülése oldotta meg. 1659-ben az előszállási uradalom, a virágzó rác faluval együtt végül a cisztercita szerzetesrend kezébe került.

Nagykarácsony földje jó termékenységgű, szántóföldi művelésre kiválóan alkalmas talaj. A 17. században a karácsonyszállási jobbágyoknak szántóföldjük, rétük volt, ezenfelül szőlőt műveltek és állatokat tartottak a nagy kiterjedésű legelőkön. A 17-18. század fordulóján a legelőbérlet-gazdálkodás volt a legelterjedtebb gazdálkodási forma. A rend ezekben az időkben szűkös anyagi forrásokkal rendelkezett, így a pusztákat nem telepítette be, pedig ebből az intézkedésből magasabb jövedelemre tehetett volna szert. Az előszállási uradalom kiépítése azonban nem volt elsődleges feladata a cisztercita rendnek, lévén, hogy a fő központ, Zirc romokban állt. A 19. század közepére kialakult az intenzív gazdálkodás, amely után rohamos fejlődés vette kezdetét.

A 19. századig a nagykarácsonyszállási kerületen az állattenyésztésre nem fektettek különös hangsúlyt. Ez alól talán a juhtenyésztés képezett kivételt. Ekkortájt épültek ki az uradalmi szervezetek – majorok, irodaépületek –, az első tanyákat a marhapásztorok,

summások, cselédek építették. Az apátság létesítette 1936-ban a Magyarok Nagyasszonya római katolikus templomot, amely mellett található a Magyar Betlehem.

A „Szállások” 1953-ban szűntek meg, puszta helyén az őslakosok és a Heves megyéből települt summások szép falut hoztak létre, melynek neve Nagykarácsony lett.

Az elmúlt évtizedekben a község folyamatos fejlődésen ment keresztül. Ez a fejlődés a lakosok lelkes, szorgalmas és önkéntes munkavégzésén túlmenően a Nagykarácsony név sikeres kiaknázásának köszönhető. A Magyar Posta 1989-ben bevezette az ünnepi bélyegzést, 1992. óta pedig Szeretetposta működik a faluban: advent idején „Nagykarácsonyon keresztül” bélyegzővel látják el az ünnepi küldeményeket. Még a postai irányítószám is Nagykarácsony nevére utal: 2425.

A helyiek legfontosabb törekvése a „Mikulásfalva-Mesefalu” létrehozásának célja, hogy a Mikulás- és karácsonyvárás hagyományait ápolják. A magyar Mikulás Nagykarácsonyban, a Mikulás-házban lakik. Szeretettel vár mindenkit személyes találkozóra, és lehet vele levelezni is.

A „Nagykarácsonyért a karácsonyi ünnepekért” Közalapítvány által működtetett házban játszószoza, kézműves foglalkoztató szoba és számítógépes sarok fogadja a gyermekeket.

A Mikulásfalva Látványfaló Üzemeltető, Hagyományőrző és Természetvédő Nonprofit Kft. 2003-ban alakult. A társaság feladata a Mikulásprogram folytonos fejlesztése és egy mesefalu, Mikulásfalva felépítése. A Kft. a Regionális Fejlesztési Tanács pénzügyi támogatásával készítette el Mikulásfalva megvalósíthatósági tanulmányát, ennek keretén belül a leendő létesítmények engedélyes terveit. A Mikulásfalva projekt megvalósítását Nagykarácsony Község Önkormányzata a település fennmaradásának, fejlődésének legfőbb reális lehetőségének tekinti.

A Mikulásházhoz kapcsolódóan a faló emellett kiegészítő rendezvények egész sorozatával várja a látogatókat. „Nagy Karácsonyi Találkozó”-t évente szerveznek, hogy újra egymásra találjanak a faluban élők és az onnan elszármazottak.

Mikulásfalva elkészülése a helybeliek számára nagy jelentőséggel bír, hiszen hozzájárul a Nagykarácsony nevében rejló – eddig csak részben kiaknázott – turisztikai potenciál mind teljesebb kihasználásához.

A tervezett beruházások által a település és vonzáskörzete gazdasági élete megélénkül, a foglalkoztatási helyzet és a lakosság életminőségében jelentős javulás következhet be. Az elképzelés egyedi mivolta, a térségre és az országra gyakorolt idegenforgalmi hatása túlnyúlik Nagykarácsony érdekein.

A Mikulásfalva projekt megvalósulásával a turisztikai utak kapcsán – a csatornázottság mellett – fontossá válik a belterületi utak felújítása, fejlesztése, amelynek tervei készen állnak, de a kivitelezésre forráshiány miatt nem, vagy csak részlegesen került sor.

A település által kapott normatív támogatások, az egyenes ágon befolyó önkormányzati bevételek olyan csekély mértékűek, hogy az önkormányzat számára az EU-s pályázatok bevonása is csak korlátozott mértékű lehet, hiszen az önrész finanszírozása is súlyos gondot okoz.

Általános – a déli településekre jellemző – problémája a településnek a szűkös munka- és elhelyezkedési lehetőség. A legjelentősebb foglalkoztatók a Polgármesteri Hivatal, az általános iskola és az óvoda. Ezen túlmenően csupán 10-15 fő tud helyben elhelyezkedni.

Kiemelkedő esemény a falu szabadidős programjai között a Nagykarcsonyi Falunap, amely az előző években augusztus 20-án került megrendezésre, de várható, hogy új napra helyezik át a nagyobb látogatottság reményében.

További kiemelkedő rendezvény a település életében az Iskolai és Nyugdíjas Klub farsangi műsora.

Nem szabad elfeledkezni a kistérségben egyedülálló májusi Trabant-találkozóról sem.

A településnek van egy 3 havonta 500 példányban megjelenő újságja, mely a Karácsonyi Hírharang címet viseli.

Nagykarcsony civil szervezetei – Vadvirág Nyugdíjas Klub, Nagykarcsonyi Baráti Kör, Polgárórság, Ifjúsági Önkormányzat, Gazdakör, Nagycsaládos Csupaszív Egyesület, „KARÁCSONY” Vadásztársaság, Sportegyesület, Horgász Egyesület, Önkéntes Tűzoltó Egyesület – a települési rendezvények aktív közreműködői. A Nyugdíjas Klub részt vesz a település falunapján és a farsangi rendezvényen. Az Ifjúsági Önkormányzat végzi a szüreti bál megszervezését.

5. Helyzetértékelésből levont eredmények, jó gyakorlatok bemutatása

5.1 Helyzetértékelés eredménye

Az előző fejezetben leírtak alapján jól látható, hogy mindhárom település rendelkezik kulturális, szellemi és történelmi értékekkel, amelyeket a lakosság különböző mértékben és módon „hasznosít”.

A felnőtt korú lakosságra jellemző, hogy főként Dunaújvárosba járnak be munkahelyükre, mivel a településeken nincsenek nagyobb számú munkaerőt foglalkoztató vállalkozások. A helyi vállalkozások főként a kereskedelem területén tevékenykednek. A lakosság nagy része Dunaújvárosból költözött a települések egyikébe, a kedvezőbb ingatlanárak és a vidéki életmód lehetősége miatt. A lakosság ingázó, újonnan ideköltöző részében nem minden esetben alakult ki erős kötődés a településhez, s a lakosságról általánosságban elmondható, hogy lakhelyük történelmi múltjáról és hagyományairól való ismeretük nagyobb mértékben kerülhetne tudatosításra, melyre nyitottak is.

Mindhárom településen jelentős szerepet vállalnak a civil szervezetek. Jelen tanulmány szempontjából jelentős, hogy mindhárom településen működik hagyományőrző civil szervezet, amelyek felismerték, hogy a hagyományok felkutatásában és ápolásában, vagy akár teremtésében jelentős turisztikai potenciál van.

A településeken működő vállalkozások nagy része nyitott az együttműködésre akár más vállalkozásokkal, akár az önkormányzattal, vagy civil szervezetekkel. A partnerségek kialakulásának fő akadályozója az anyagi források hiánya. A települések főbb vállalkozói aktívan részt vesznek a települések életében: anyagi vagy tárgyi hozzájárulásukkal, önkéntes feladatvállalásukkal, részvétellükkel támogatják a települések különböző rendezvényeit.

Erősségek	Gyengeségek
<p>Mindegyik település rendelkezik történelmi, kulturális értékekkel</p> <p>A települések rendelkeznek könyvtárakkal</p> <p>Néhány településen jó gyakorlatok alakultak ki a település értékeinek hasznosítására</p> <p>Meglévő ipari kultúra</p> <p>Dunaújváros intézményei és programjai a térség településein élők számára – különböző mértékben, de – elérhetőek</p>	<p>A települések a kulturális hagyományait nem használják ki kellőképpen</p> <p>A települések jelentős részén nem kezelik kellő tudatossággal saját értékeiket</p> <p>Rendelésre álló pályázati forrásokat nem használják ki kellőképpen a települések</p> <p>Tájegységi (mezőföldi) értékeinket nem ismerjük fel</p> <p>A települések az értékeiket veszni hagyják</p> <p>Kulturális értékű épületeik állapota teljesen leromlik, használhatatlanok lesznek</p>
Lehetőségek	Veszélyek
<p>Egyes helyi értékek országos tematikákhoz kapcsolhatóak (római kor, árpád kor, kiegyezés kora)</p> <p>Kulturális értékek megőrzésére és hasznosítására vannak pályázatok</p> <p>A vidékfejlesztés egyik húzóereje a települési és tájegységi értékek hasznosítása</p>	<p>A modern értékek felülírják a tradicionális értékeket</p> <p>A globális értékekben feloldódnak a helyi értékek</p> <p>A meglévő értékek hasznosítása sokszor nem gazdaságos</p>

A fontosabb kihívások a három település számára

- meglévő, eredeti történeti, kulturális, szellemi értékek feltárása, bemutatása, tudatosítása, ápolása, kommunikációja
- a nem szerves fejlődés következtében létrejött város által okozott társadalmi, kulturális sokk oldása, feldolgozása
- új értékek felismerése, megfogalmazása, kialakítása
- kulturális és szellemi élet helyi infrastrukturális feltételeinek javítása
- új kulturális programok indítása a településeken és kistérségi szinten
- települések kulturális programjainak összehangolása (idő, hely, tematikus kapcsolódás)
- együttműködés: települések közötti közös aktivitások ösztönzése

Idegenforgalom

„A turizmus azon kapcsolatoknak és jelenségeknek összessége, amelyek olyan személyek utazásából és tartózkodásából adódnak, akik számára a tartózkodási hely nem tartós lakhely és nem is munkahely.

Az idegenforgalom alatt két dolgot értünk, egy emberi magatartást, amelyet kívülről a lakóhely ideiglenes elhagyása jellemez, s amely – mint ilyen – pszichikai és fizikai hajtóerőkre hallgat, valamint az ezért létrehozott műszaki-gazdasági apparátust.

Turisztikai adottságok azon jellemzők, amelyek hosszabb távon befolyással vannak az adott terület turizmusára, illetve megváltoztatásuk hosszabb időt igényel.

Vonzóerőknél részben az adottságokra visszavezethető, hagyománynak vagy hagyományosnak tekinthető, már bevezetett események, részben a rövidtávon kifejlesztett, szervezett „mesterséges” létesítmények jelentette hatást értjük.”

/Kistérségi Területfejlesztési Koncepció és Program (továbbiakban: KTKP)/

A három településen nagy számban kerülnek lebonyolításra különböző rendezvények, amelyek szervezői az önkormányzat, a helyi iskola, óvoda, művelődési ház és a különböző civil szervezetek. Turisztikai szempontból, vagy akár a környező lakosság szórakozási lehetőségeinek bővítése céljából érdemes lehet ezeket a rendezvényeket összehangolni – ahogy a későbbiek során a projektjavaslatok közt olvasható.

Az 1. számú mellékletben látható táblázat összesíti a tanulmány készítésének évében megrendezésre kerülő rendezvényeket a településeken.

Daruszentmiklóson a rendezvénylátogatottság vegyesnek mondható. A legutóbbi falunapon a település lakosainak számát meghaladó volt a látogatottság.

Nagykarácsonyban a települési rendezvények látogatottságán javítani szeretnének, ezért például a Falunap kapcsán új időpont kitűzése van napirenden, amely remélhetőleg a településen élők kedvét is meghozza a részvételhez, ehhez azonban színvonalas műsorok, programok is kellene.

Másfelől a Mikulásfalva 2012-ben már 17. alkalommal kerül megrendezésre, nagy és minden évben nagyobb látogatói létszámmal. 2011-ben a fesztivál idején 18 847 látogatót regisztráltak Mikulásfalván, amely több mint 12 százalékkal haladta meg a tavalyi látogatottságot (az első rendezvény során közel 6 000 látogatót regisztráltak).

Előszálláson a rendezvények látogatottsága átlagos, újabb igény új rendezvények szervezésére eddig nem jelentkezett.

A településeken mindenhol megtalálhatóak kulturális és sport rendezvényekhez az alapvető infrastruktúra, az ilyenfajta kikapcsolódási módozatok adottak a településeken helyben a lakosság számára. Viszont a rendezvények megközelíthetőségének infrastruktúrája – értve ez alatt a gyalogjárdákat, az aszfaltozott parkolóhelyeket, a kiszolgáló helyiségeket – erősen fejlesztésre szorul mindhárom településen. Talán a leginkább Nagykarácsony érintett ebből a szempontból, hiszen jelenleg a nagykarácsonyi Mikulásfalva a többi rendezvényhez képest kiemelkedően magas látogatói létszámot vonz. Forráshiány miatt azonban eddig nem nyílt lehetősége a településnek arra, hogy a szükségese infrastrukturális beruházásokat végrehajtsa.

A településeken található kulturális intézmények 2012-ben

Település	Könyvtár	Mozi	Múzeum	Közművelődési intézmény
Daruszentmiklós	-	-	-	1
Előszállás	1	-	-	1
Nagykarácsony	1	-	-	1

Forrás: KTKP

A Dunaújvárosi Kistérség Területfejlesztési Koncepció és Program alapján az egyes települések az alábbi turisztikai fejlesztésekben gondolkodnak:

Daruszentmiklós elképzelése az, hogy a leendő Falupark területén nyári tábort (camping) alakítanak ki gyermekek részére.

Jelenleg a felújított Klebelsberg-kúria jelenthet kihasználatlan turisztikai potenciált.

Előszállás a KTKP alapján vallási turizmus kialakításán gondolkodik. Hagyományőrzés szempontjából fontos kezdeményezés a Hagyományőrző Egyesület által szervezett állandó kiállítás az előszállási emléktárgyakból. A hagyományőrzés egyik módszere az is, hogy az Egyesület a gyermekeknek húsvét előtt úgynevezett Nyusziváráó programot szervez, ahol megismertetik a húsvéti hagyományokat játékos kézműves foglalkozások keretében.

Nagykarácsonyban október végétől vízkeresztig működik a Mikulásház. A Mikulás több mint 10 éve, 1995-ben költözött a településre. December elejétől fogva a karácsonyi időszakig működik a Szeretetposta, ahol minden évben más és más bélyegző mintával látják el a Nagykarácsonyon keresztül küldött karácsonyi üdvözlőlapokat. Nagykarácsony szeretné jövőjét a Mikulásfalva projektekre építve további bővítésekre, fejlesztésekre alapozni.

Mivel Nagykarácsony neve, a Mikulásfalva országos ismertségre tett szert, turisztikai fejlesztési lehetőséget jelentene, ha a három település partnerként együttműködve adna további hozzáadott értéket ennek a karácsonytáji hagyományőrző programnak.

A települések rendezvényei egy naposak, szálláshellyel egyik település sem rendelkezik. Több napos rendezvénysorozat tervezésekor fontos szempontot kell, hogy jelentsen a

látogatók elszállásolásának megoldása, s a szállóvendégek felől felmerülő igények kielégítésére szolgáló infrastruktúra kiépítése.

Megfelelő partnerségi kapcsolattal a szállásprobléma megoldása gazdaságosabb módon kivitelezhető.

A települések kialakított jövőképeinek megvalósulására hatással van az országos intézkedés, mely 2013 januárjától a megyéket járásokra osztja. Fejér megyében kilenc járás kerül kialakításra, Daruszentmiklós, Előszállás és Nagykarácsony a Dunaújvárosi járáshoz tartozik majd. A jegyző, illetve bizonyos esetekben a polgármester hatáskörébe tartozó államigazgatási feladatai a járási kormányhivatalokhoz kerülnek. A feladatok elvonása a helyi polgármesteri hivataloktól források elvonásával is jár, így módon tehát még kevesebb forrás juthat az egyes települések céljainak megvalósításához. Másfelől a járás alapvetően megteremti egy együttműködés, közös munka alapjait, ami bizonyos feladatok koordinálásában és elvégzésében nagy könnyebbséget jelenthet.

A térségi marketing és kommunikáció területén egyedül Nagykarácsony mutathat fel jelentősebb eredményeket. A településeknek nincs egységes, a nem helyi lakosság felé mutatott arculata.

Mindhárom település önkormányzata rendelkezik honlappal, amelyeken számos hasznos információ található a lakosságot érintő fontosabb hírekről, az éves rendezvényekről, programokról, egyes esetekben a településen működő civil szervezetek elérhetőségéről, az önkormányzati döntésekről, a fontosabb közügyekről. Ezen túlmenően olvasható egy rövidebb történeti áttekintés is a községek történelméről is.

Egy település marketing szemléletből történő megítélése azon múlik, hogy a település, mint termék, hogyan érintette meg célcsoportját, amelyet alkothatnak a településen élő és dolgozó állampolgárok, vagy az ide látogató turisták, illetve akár a településen letelepedni kívánó, vagy már ott működő gazdasági társaságok. A megítélés során elsődleges kérdés, hogy egy adott marketingelem bevetését megelőzően a település meghatározta-e a célcsoportját, „vevőkörét”, és annak igényeit. A célcsoport igényeinek meghatározásakor nem minden esetben a gazdasági szempontok a mérvadóak, hiszen például a lakosság elégedettsége, a vállalkozási kedv növelése szempontjából egészen más tényezők fontosak, mint amiket például a turisták elégedettségének növelése során kell számbavenni. A piacok (pl. közszolgáltatások) kialakításához kapcsolódó döntésekben az önkormányzatoknak korlátozott szabadsága van, nem gondolkozhatnak kizárólag csak gazdasági megtérülésben, mert vannak olyan feladatok, amelyeket a megtérüléstől függetlenül is végre kell hajtani. Sokszor a komplex fejlesztés is korlátokba ütközik, hiszen az egyes közszolgáltatások egy időben forrás hiányában csak egymás rovására fejleszthetőek.

Egy település marketingtevékenysége során gyakorlatilag a településen lévő szolgáltatásokat, az épített környezetet kell különböző, eltérő igényekkel rendelkező célcsoportoknak kínálni. A települések fejlesztési terveit, marketingelemeit a fogyasztók szükségleteinek megfogalmazására építve kell kidolgozni.

Erősségek	Gyengeségek
<p>Dunaújváros és térségének van turisztikai koncepciója</p> <p>Az egyes településeknek vannak elképzeléseik a jövőbeli turisztikai fejlődésre vonatkozóan</p> <p>Néprajzi, kulturális értékek, népszokások, élő hagyományok (falunapok, búcsúk, szüreti bálok, borünnepek, lovas napok) bő számmal vannak</p> <p>Barátságos, rendezett, egyre szépülő faluképek a jellemzőek</p> <p>A települések busszal és autóval megközelíthetőek</p> <p>M6 és M8 autópályákhoz közeli fekvésűek a települések</p> <p>A települések nagy számban szerveznek rendezvényeket, melyek szervezői mind az önkormányzati és intézményi, mind pedig a civil szférából származnak</p> <p>Védett természeti területek találhatóak a térségben</p> <p>Jelentős számú civil szervezet működik a térségben</p> <p>Mindhárom településnek van hagyományőrzéssel foglalkozó civil szervezete és nyugdíjas klubja, egyesülete</p> <p>A civil szervezetek, a lakosság, az önkormányzat, a vállalatok partnerségi hajlandósága magas</p> <p>A vállalkozások letelepedési kedvéhez a jó megközelíthetőségen túlmenően a települési önkormányzatok nyitott, vállalkozóbarát hozzáállása is hozzájárul</p> <p>A vállalkozások aktívan részt vesznek a települések közösségi életében</p> <p>Mezőgazdasági értelemben is rendelkezik hagyománnyal a térség: állattenyésztés (birkatenyésztés, lótenyésztés) és a hagyományos gabonafélék (búza, rozs, árpa, zab) termesztése terén</p> <p>Mezőgazdasági vállalkozások vannak a térségben</p> <ul style="list-style-type: none"> - A települések hagyományainak felkutatása - A lovas íjászat - Nagykarácsony <p>jelentős kiaknázatlan turisztikai potenciált jelent</p>	<p>Idegenforgalmi gazdasági tudat (szemlélet) még nem alakult ki</p> <p>Marketingtevékenység fejlesztésre szorul (települési, térségi)</p> <p>A települések idegenforgalmi arculata nem került kialakításra, vagy finomításra szorul</p> <p>Regionális, kistérségi és települési turisztikai kapcsolatok kiépítetlenek</p> <p>Falusi turizmus fejletlen</p> <p>Idegenforgalmi termékek, attrakciók, szolgáltatások, szálláshelyek hiányoznak</p> <p>A Mezőföld – mint földrajzi-néprajzi és idegenforgalmi fogalom – nem tudatosult</p> <p>A mezőföldi hagyományok nem tudatosultak az itt élő lakosság teljes körében, sem az országban</p> <p>Összefüggő kerékpárút-hálózat hiányzik</p> <p>Nincs, vagy kevés a több napos itt tartózkodást segítő attrakció a térségben</p> <p>A legtöbb turisztikai elképzelés terv szinten megreked</p> <p>A partneri együttműködések forráshiány révén akadályozottak</p> <p>A működő mezőgazdasági vállalkozások jövedelmi helyzete bizonytalan, számuk csökken</p>

Lehetőségek	Veszélyek
<p>Kedvező földrajzi helyzet és jó megközelíthetőség (M6, M8) A turizmus felismert fontossága, EU és kormányzati szintű kiemelt kezelése Aktív vidéki üdülés lehetősége, a „falusi turizmus” együttes megléte Az üzleti konferencia turizmus erősödik Termálfvíz-források vannak a kistérségben (Mezőfalva, Rácalmás, Dunaújváros)</p>	<p>Erősödő verseny a turisztikai piacon Az idegenforgalmi infrastruktúra az ország egyes régióiban már kialakult Az utazáson alapuló idegenforgalom üzemanyagár-érzékeny A gazdasági válság hatása miatt - a vállalkozások szponzorálási hajlandósága csökken; - a hazai turizmus volumene csökken; - a helyi lakosság vállalkozókedve, önkéntes hajlandósága csökken A járási hivatalok megalakulása negatív hatással lehet az önkormányzatok egyéni törekvéseinek megvalósítására A járási hivatalok az önkormányzatok vállalkozóbarát hozzáállásából származó előnyök megszűnhetnek</p>

A fontosabb kihívások a három település számára

- Meglévő és új vonzerők térségi szinten összehangolt fejlesztése
- Idegenforgalmi imázs javítása
- Azonos érdekek mentén lévő stratégiák kialakítása
- Járási hivatalokban a települési érdekek következetes érvényesítése, akár a három település összefogásával
- A tervezett idegenforgalmi programok, turizmushoz kapcsolódó szolgáltatások professzionális szintű kivitelezése a már megvalósult projektek tapasztalatai alapján, vagy szakembergárda bevonásával (turisztikai versenyképesség biztosítása)

5.2 Jó gyakorlatok bemutatása

Az alábbiakban olyan nemzetközileg elismert uniós fejlesztési példák kerülnek ismertetésre, melyek a korábbi LEADER programok sikeres projektjei.

Természeti adottságok

Projekt címe: Helyi természeti adottságra épülő turisztikai fejlesztés
Projekt helyszíne: Finnország, Oulu tó

2003-ban egy, az Oulu tóhoz közeli egyetem kutatást indított annak feltérképezésére, hogy a helyi turisztikai vállalkozásoknak mire van szüksége, elősegítve ezzel a köztük lévő együttműködést. Szerettek volna minél többet megtudni a tóban rejlő turisztikai potenciálról.

Az együttműködés eredményeképp a helyi turizmusból élő vállalatok **egy egységes márkanév** alá szerveződtek, mert így könnyebb volt növelni a hely ismertségét. Kapcsolatokat létesítettek nemzetközi turista irodákkal, és **cikkeket írtak különféle újságokba**, amelyek a tavat és környezetét kellemes helyként mutatták be.

A helyi turizmusból élőknek turistamarketing-tanfolyamot szerveztek, hogy segítsék a vállalkozói kedvet. Sok egyeztetést tartottak a tudás megosztása érdekében, amelyekbe utazási irodákat is bevontak. Az összefogás eredményeként egy egységes, területspecifikus marketing imázs előállítására törekedtek.

A projekt eredményeként már 2004 és 2005 között 10%-al növekedett mind a látogatók száma, mind a bevétel nagysága.

Helyi termékek értéknövelése

Projekt címe: Helyben termő fa felhasználása speciális bútorok előállítására
Projekt helyszíne: Ausztria, Schruns

A térség hegyein megtalálható a Bergholz fafajta, amely kitermelése igen költséges, mert hegyoldalakon nő, és ezért emberi munkaerőt igényel. Ugyanakkor, mint alapanyag igen értékes, mert a lassú növekedés egy speciális rajzolatot ad a fának.

A projektet egy egyszeri beruházás indította el, amikor valamely helyi orvos szeretett volna magának egy faházat építtetni. A ház építésére négy vállalat szövetkezett: egy asztalos, egy ács, egy fűrész és egy erdész vállalat. A szövetkezés sikere újabb megrendeléseket szült. 2006 őszére már kilenc helyi iparos, nyolc völgyközösség és négy agrárközösség vett részt a szövetségben.

A projekt célja a fából előállított speciális bútorok gyártása és értékesítése volt. A szövetség tagjai belső minőségi kritériumokat szabtak meg, és marketingstratégiát kidolgoztak ki. Az előállított bútorokat saját védjeggyel látták el.

A projekt eredményeként a teljes vertikális értéklánc létrejött, a fakitermeléstől az értékesítésig. Mára a megrendelők között neves hotelek is megtalálhatók.

Természeti és kulturális adottságok hasznosítása

Projekt címe: Barlangturizmus fejlesztése

Projekt helyszíne: Németország, Giengen-Hürben

Németország déli részén található egy 587 méter hosszú mészkő barlang, az úgynevezett Charlottenhöhle. A természeti látványosságot, amely áprilistól októberig áll a turisták rendelkezésre, sokan látogatják. A barlangért felelős szervezet évente közel 35.000 személynek tart idegenvezetést.

A barlanghoz közel található a Lonetal völgy, amely ugyancsak sok kirándulót és biciklistát vonz. A völgy jégkorszaki barlangokat is rejt, amelyekben korabeli emberek faragványait találták meg.

A turizmus további fejlesztése érdekében létrehoztak egy turisztikai központot, amely a Charlottenhöhle és a Lonetal völgyben található többi barlang turizmusának szerveztségéért felelt. Kialakítottak egy úgynevezett barlangházat, amely a területen található összes látványosságról szolgáltatott információt, és interaktív kiállítást szerveztek benne. A látogatók számára parkolókat létesítettek, és a komplexum környezetét is felfejlesztették.

A fejlesztések eredményeképp 2005-ben már 40.000 látogatója volt a területnek, és nemcsak a látogatók száma nőtt, hanem az átlagos ott töltött idejük is. A fejlesztésekkel összesen 25 részmunkaidős munkahelyet teremtettek.

Meisterstrasse – Mesterek útja

Projekt címe: Mesterek útja Salzkammergut-ban

Projekt helyszíne: Ausztria, Felső-Ausztria

A Mesterek útja (Meisterstrasse) kezdeményezés az osztrák kézművesipar régiókon átívelő, ipari hálózata, mely magas minőségű regionális vonatkozású termékeket állít elő, s így ez a hálózat a regionális kulturális örökség részévé vált. A projekt célja a legjobb osztrák kézművesek összegyűjtése és munkásságuk széles publikum elé tárása, az osztrák kézművesipar reneszánszának megalapozása. A termékfejlesztés során a design, a funkcionalitás, esztétika, hagyomány és innováció eszközeit alkalmazták olyan termékskála kifejlesztésére, mely a régió történelmi háttéréből ered. Célzott marketingkampányokkal fordultak mind a régió belülről, mind pedig a régió kívülről származó potenciális vevőközönséghez. A vevők figyelmét nem csupán a termékek minőségére hívták fel, hanem felkészítették arra is, hogy fair árat kínáljanak a termékekért. A Mesterek útja kezdeményezés célja és feladata az, hogy növeljék a régió hozzáadott értékét egy hatékony regionális és régiókon átívelő hálózattal, melyben a partnerek kézműves, turisztikai és kulturális intézményei kiegészítik egymást, és megőrzik tradicionális tudásukat, technikájukat és történelmüket. A mesterek száma jelenleg egész Ausztriában 103 fő, ők képezik ennek a projektnek a fő kedvezményezettjét.

A projekt költségeihez minden mester 1350 Euro-val járul hozzá évente. Régiókon átívelő márkanév-pozicionálási stratégiájuk révén ezek a vállalkozások könnyebben eljutnak az újabb vevőcsoportokhoz, így az eladásaikból származó bevételük és (el)ismertségük a régióban és azon túl is jelentősen megnövekedett.

Minden tag arculatában megjelent a Mesterek útja embléma, marketing kampányukat a kölcsönös hirdetés és a közös design támogatja.

Közös katalógust adtak ki, melyet minden régióban eljuttattak a vevői célcsoportjukhoz, ehhez hozzájárult az interneten való egységes megjelenésük (www.meisterstrasse.at) és a Mesterek útja közös rendezvényei, amelyek MeisterSommer néven nyáron, illetve MeisterAdvent néven a karácsonyt megelőző időszakban kerülnek megrendezésre minden évben. Ezen túlmenően nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy minden nagyobb nemzeti és nemzetközi kiállításon részt vegyenek, ezáltal is szélesítve vevőcsoportjukat, illetve szélesítve ismertségüket. A projekt nagyobb hányada, 79%-a Leader+ által került finanszírozásra, a maradék 21%-ot pedig saját forrásból, melynek összetétele a kézműves ipari cégek, iparkamarák, helyi közösségek, turisztikai vállalkozások és más helyi és regionális szereplők hozzájárulásából származik.

A projekt lebonyolításában a legnagyobb kihívást az egyes, különböző tevékenységi körrel, vállalati nagysággal, vezetői attitűddel rendelkező vállalatok igényeinek összehangolása, a legfőbb közös cél kitűzése jelentette. Mindezt úgy kellett megvalósítani, hogy helyes egyensúlyt teremtsenek a kereskedelmi és regionális függetlenség kialakulásához, valamint a tagok egyéni célkitűzéseinek érvényesüléséhez is. A hálózat kialakításán túlmenően azt is el kellett érni, hogy Salkammergut és azon belül a Meisterstrasse, Ausztria kézműves kultúrája elismertségre tegyen szert a régió belül és azon kívül is.

A projekttel egy hosszútávon fenntartható, versenyképes, más régiókban is kialakítható kezdeményezés valósult meg.

Kakado Christmas

Projekt címe: Kakadu Karácsony - Kakado Christmas

Projekt helyszíne: Franciaország - Guadeloupe

A „Kakado Christmas” nevet viselő, november végétől december 23-ig tartó ünnepi rendezvény a sziget kulturális és gazdasági, kulináris hagyományait mutatja be, kiemelve a vidék jellegzetes termékeit, beleértve a mezőgazdasági termékek és az azokból előállított ételek, italok (hagyományos ételkészítési szokások, likőrök, puncsok, édességek) bemutatását is. A fesztivál-szerű esemény műsortárában helyi művészek és kórusok lépnek fel és adnak elő karácsonyi énekeket. A helyi közösségi kezdeményezés fő célja, hogy lépésről lépésre, egyre több helyi szereplő bevonásával, professzionális módon alakítson ki egy hosszútávon fenntartható és évről évre megismételhető rendezvényt, melyben nagy hangsúlyt fektetnek a vidék természeti és kulturális értékeire, melyhez a projekttel magas, helyi szinten hozzáadott értéket rendelnek.

A projekt során az első lépéseket a helyi értékek és a bevonható helyi szereplők felkutatása, tudatosítása jelentette, majd megtervezték a heti gyakoriságú rendezvénysorozatot, melyben a kulturális szempontok mellett a gazdasági szempontokat is figyelembe vették. A rendezvénysorozat egyes fázisainak kialakításában szakértők segítségét is igénybe vették, a tervezési folyamat nem zárult le a rendezvény megtartásával, hanem azt követően a tapasztalatok és javítási lehetőségek számbavételére is sor került, mely folyamat nagy időbeli hányadot képviselt a projektben.

A projekt első szakasza – a mélyreható vizsgálati szakasz – 2004 szeptemberétől decemberig tartott, ezt követte a decemberi hónap során a rendezvény megvalósítása, majd ezt követően a visszacsatolási fázis januártól áprilisig tartott.

A projekt lehetőséget teremt a helyiek számára, hogy kiemelkedő turisztikai célponttá tegyék vidéküket. Ezen túlmenően a mezőgazdasági és kézműves hagyományok, know-how-k felelevenítésére és megőrkítésére is teret ad.

A projekt fontos, arculati szempontból jelentős eredménye, hogy az ünnepsorozat a Francia Turisztikai Minisztérium díját is elnyerte, mely nagymértékben hozzájárult az esemény promótálásához a médiában.

A projekt megvalósítása során az egyik nehézséget a helyi termelők mobilizálása, bevonása jelentette. A kézművesek és mezőgazdasági vállalkozások bevonása a projekt szempontjából életbevágóan fontos, a rendezvénysorozat azonban nem csupán egy hónapnyi többletfeladatot jelent – a tapasztalatok alapján legalább két hónapot vesz igénybe a rendezvényre való felkészülés és az azon történő részvétel, s ez az időszak nagyban függ az előállított termék jellegétől is, hiszen például egyes mezőgazdasági termékek esetében a felkészülés az egész évet felöleli. A projektben résztvevők tapasztalatai alapján turisztikai szempontból körülbelül hat hónapos felkészülési időszak hozza meg a várt eredményt a decemberi részvétel szempontjából. A megcélzott helyi szereplők 60%-át sikerült bevonni a projektbe.

Másik jelentős kihívás, hogy a rendezvénysorozat ötlete hosszútávon fenntartható ugyan, mégis évről évre új produkciókat kell kitalálni ahhoz, hogy a megszerzett reputációnak továbbra is megfeleljen. A rendezvény a sziget legfontosabb kulturális eseménye és ennek jelentőségének a lakosság, a vállalkozások és az önkormányzat tudatában van. Céljuk, hogy növeljék a rendezvény gazdasági pozícióját, melyet kialakuló professzionalizmusukkal, a tapasztalatokból való következtetések levonása, a tapasztalatok megosztása révén kívánnak elérni. Ehhez a partnerség létfontosságú elem. Járulékos haszon a projektben, hogy az itt kialakult partnerség a sziget más eseményeiben is megjelenik. További célok közt szerepel egyre több szereplő részvételének ösztönzése Leader pályázatokból elnyert források bevonásával, valamint a projektből származó gazdasági bevételek felhasználásával.

Gazdasági fenntarthatósága szempontjából fontos szempont, hogy a projekt pénzügyileg az önálló finanszírozási kapacitás elérésére törekszik.

A projekt fő eredményei közt számon tartható a lakosság bevonása, a helyi szereplők hálózatosodása, a kulturális örökség tudatosítása, a régi hagyományok (ételkészítési szokások) felelevenítése, mely alapján egy új, hagyományos likőr- és édességgyártó kisüzem jött létre.

A projektötlet alkalmazható más, hasonló mezőgazdasági és kulturális adottságokkal rendelkező területeken is.

Villages of Tradition

Projekt címe: Villages of Tradition – Hagyományok falvai
Projekt helyszíne: Portugália – Alentejo Nemzetközi, határokon átnyúló projekt

A nemzetközi együttműködéssel létrejött projekt fő eredményét a Hollandiában, Olaszországban, Spanyolországban, Írországban és Portugáliában található hagyományok falvai képezik.

A projekt kulcseredménye egy olyan új stratégia megszületése, mely világosan megfogalmazott tevékenységeket sorol fel a következő célok megvalósítása érdekében:

- a falvak turisztikai potenciáljainak és forrásainak meghatározása
- lakosság életszínvonalának javítása
- történelmi, kulturális és környezeti értékek, örökségek népszerűsítése
- együttműködések, hálózatok erősítése új partnerek bevonásával
- természeti, kulturális és történelmi források orientálása és rendszerezése, rendezése rekreációval, hagyományőrzéssel
- helyi és regionális termékek marketingjének segítése, a helybeli minőségi termékek promotálása a „globális termékekkel” szemben
- a falvak kiválasztási szempontjainak harmonizálása
- az egyes régiók arculatának kialakítása és promotálása azok ismertté, „láthatóvá” tétele, a régióon belül és kívül élő lakossággal való megismertetés céljából

A hagyományos értelemben vett vidéki élet fejlődési lehetősége leginkább a turizmusban rejlik, a turizmus a helyi lakosság jövedelemszerzési forrását jelentheti, valamint a vidék arcának megőrzéséhez is hozzájárul. A turizmus fejlesztéséhez nélkülözhetetlen egy olyan stratégia kidolgozása, mely a vidéken fellelhető értékekhez jól átgondolt gazdasági szempontokat társít. Ennek a stratégiának a kidolgozásában volt nagy szerepe a nemzetközi tapasztalatcserének.

Network of Tourism/Cultural Activities

Projekt címe: Network of Tourism/Cultural Activities – Turisztikai együttműködés/Kulturális rendezvények hálózata
Projekt helyszíne: Spanyolország - Navarra

A Navarra tartományban létrejött Consortium for the Development of the Middle Zone of Navarra (magyar fordításban Konzorcium Navarra Középtartományának Fejlődéséért) nevet viselő konzorcium számbavette a tartomány összes, egyes önkormányzatok által megrendezett rendezvényét és azok koordinálásával egy májustól októberig tartó programsorozatot hozott létre. A projekt célja az, hogy a tartomány középrégiójában (a tartomány közepén elhelyezkedő járásban, spanyol néven Comarca-ban) lévő fesztiválok, rendezvények hagyományos elemeit megőrizze, ugyanakkor az egész járásban ugyanolyan turisztikai potenciált és dinamizmust biztosítson, mint amilyen Navarra többi területén tapasztalható.

Az együttműködés során az önkormányzatok képviselői egy hétvégén át tartó összejövetelet tartanak, ahol különböző témákat adnak a rendezvénysorozatnak, mellyel a helyi jellegzetességeket promótálják, mint például „Középkori fesztiválok Olite-ben”, vagy „Találkozás a történelemmel Artajona-ban”. A projekt ily módon elősegíti a turisztikai tevékenységek hálózatosodását, és előmozdítja a járás közös identitásának kialakítását, promotálását és turisztikai potenciáljának helyes kiaknázását. A Leader II által támogatott két projekt a népszerű kulturális események, mint a „Dia del Rosado” fesztivál és a „Dia de las Migas” fesztivál megújítását eredményezte, jelenleg pedig további turisztikai potenciálok felkutatásán dolgoznak.

A projekttevékenységek - melyek közé tartozott a fesztiválok megrendezéséhez szükséges infrastruktúra kialakítása is - három csoportba sorolhatóak:

1. A hálózat arculatának kialakításához, annak népszerűsítéséhez tartozó tevékenységek, köztük egységes design kialakítása, szórólapok és promóciós CD megjelentetése.
2. A borkultúra felélesztésével járó tevékenységek, melyek beépültek a fesztiválok programjaiba.
3. Harmadsorban a hálózat promóciós termékeinek terjesztése, mint például médiakampány levezetése, poszterek és molinók kihelyezése a Navarra tartományon belül és azon kívül működő turisztikai irodákban, polgármesteri hivatalokban és kulturális intézményekben.

A projekt fő eredményét a kialakított programsorozat jelenti, mely növeli a térség turisztikai potenciálját, elérve azt, hogy a Navarra tartomány más területeivel hasonló színvonalú turisztikai desztináció legyen. A projekt célcsoportját a térség lakossága és az ide látogató turisták jelentik.

A projekt megvalósítása során az egyik problémát a hálózat nagysága jelentette, mely kezdetben akadályozta a hatékonyságot, a másik gond pedig a megfelelő turisztikai infrastruktúra hiánya volt. A hálózatban összesen 14 önkormányzat vesz részt, s ebből a nagyságból adódik, hogy nem minden önkormányzat lehet ugyanolyan mértékben, vagy módon érdekelt. Néhány önkormányzat aktívabb a többi résztvevőnél, így a tagok hozzájárulása eltérő, ám az eredmények haszna ettől független. Ez motiválhatja ugyan a passzívabb önkormányzatokat, de az aktívabb önkormányzatok további részvételi kedvére negatív befolyással bírhat, tehát a helyes egyensúly kialakítására nagyon is törekedni kell.

A program sikere jelentős számú látogatót vonzott a térségbe, s emiatt jobban előtérbe került a megfelelő infrastruktúra hiánya bizonyos településeken. Példának okáért a parkolási lehetőség hiánya akadályozhatja a fesztiválok eseményeire való odajutást az utakon való torlódás következtében. Ezek az akadályok elvehetik a látogatók visszatérési kedvét, illetve csökkenthetik a programokon való résztvevők számát is. Infrastrukturális fejlesztésekkel, de akár megfelelő szervezéssel kiküszöbölhető ez a probléma.

A projekt eredményeként gyakorlatilag egy már működő hálózat tevékenységét és korábban is már megrendezésre kerülő programokat sikerült eredményessé tenni intenzív marketingkampánnyal.

A projektben érintett térség bővelkedik kulturális értékekkel és erős kultúrturisztikai potenciállal bír, amely azonban a környező régiókéthöz alacsonyabb kihasználtsági szintű volt.

Megfelelő, dinamikus intézkedésekkel lehetett elérni, hogy ezt a különbséget megszüntessék. Gazdasági szempontból az egyéni programok biztosítottak ugyan jövedelemszerzési forrásokat az itt élő lakosság és vállalkozások számára, azonban ezek szezonális jellegűek voltak, amely munkavállalási szempontból instabilitást jelentett. A programok koordinálásával nagyobb időszakokat lehet lefedni turisták csalogatása céljából.

A projekttevékenységek hozzájárultak ahhoz, hogy a térségben élők jobban megismerjék egymást, növekedjék az ide látogatók száma és elégedettsége, valamint olyan turisztikai termékeket hoztak létre, melynek erős kulturális alapja van.

Recuperation of Ethnographic Buildings

Projekt címe: Recuperation of Ethnographic Buildings – Néprazi épületek felújítása

Projekt helyszíne: Spanyolország - Veiga

A spanyol asztúriai tartományban található Veiga település önkormányzata a néprajzi múzeum egy új koncepcióját dolgozta ki, melyben az épületek és kiállítások azon a helyen maradnak, ahová azok tartoznak, s a kiállítások, tájházak mellé a helyi, vagy szomszéd lakosság által nyújtott szolgáltatásokat rendeli. Az önkormányzat „fenntartható turisztikai önkormányzatként” turisztikai szempontú fejlesztési lehetőségét a helyi természeti, építészeti és néprajzi értékek promóciójában látta. A térség jelentős néprajzi hagyományainak tudatában az önkormányzat úgy döntött, hogy olyan projektet visz végbe, amely megnöveli a térség meglévő örökségének hozzáadott értékét.

A megalakult Leader munkacsoportnak nemcsak a projekt megtervezése során, hanem annak kivitelezésében is kulcsfontosságú szerepe volt – részt vett a kiállítandó néprajzi elemek kiválasztásában és rehabilitációjában is.

A projekt fő tevékenységei:

- az önkormányzat minden lakossal ismertette a projektötletét és felhívást intézett a lakossághoz, hogy vegyen részt a történelmi emlékek rehabilitációjában, gyűjtse össze régi, néprajzi értelemben fontosnak ítélt tárgyait. Az összegyűjtött, vagy felsorolt értékekhez egy előre meghatározott sorrendet rendeltek, például előnyben részesítették azokat a tárgyakat/épületeket, melyek közösségi tulajdonban voltak, vagy amelyek nagyon jellegzetesek erre a térségre. (Végül három vizimalom, egy híd, egy kemence, vasból készült mezőgazdasági eszközök és hagyományos varrógépek kerültek kiválasztásra)
- a kiválasztott értékek rehabilitációját követően a magántulajdonban lévő tárgyakat a tulajdonosok átadták az önkormányzatnak (a projekt során ezen a ponton adódott a legtöbb probléma, mivel a tulajdonosok nem minden esetben járultak hozzá a vagyontárgyaik közzétételéhez, illetve önkormányzatnak történő átadásához, de a projekt fontos elemét alkotta, hogy a kiállított tárgyak nem a néprajzi múzeumhoz tartoztak).
- az önkormányzatnál önkéntes alapon jelentkeztek a lakosságból olyan személyek, akik vállalták azt a feladatot, hogy az ide látogató turistáknak a különböző kincsek történelmi hátterét bemutassák. Ily módon egyfajta élő múzeumot hoztak létre, melyben az idegenvezetők a helyi lakosok.

A projekt eredménye a meglévő, de rejtett történelmi, néprajzi kincsek a lakosság körében és a turisták számára történő ismertté tételén túl a helyi kapcsolatok és együttműködések erősödése. A projektben érintett térség bővelkedik kulturális értékekben és turisztikai forrásokban, érte ezalatt sporteseményeket, múzeumokat, fesztiválokat, természetvédelmi területeket, parkokat, mégis csupán közepes megítélésű turisztikai ajánlatokkal rendelkezett eddig, mivel az egyes desztinációkhoz nem rendeltek szolgáltatásokat, és ebben csak nagyon csekély számú vállalkozás vagy lakos volt érdekelt.

A projekt során az önkormányzat a helyi lakosságot először társadalmi párbeszéd kialakításával és gyűjtőmunkára való felhívása révén vonta be, másodsor pedig a néprajzi kincsek kiválasztását követően önkénteseket toborzott a lakosság köréből ezek bemutatására, ezzel is növelve a lakosság érdekeltségét. Az önkéntesek elérhetőségét a turisztikai irodákban kapják meg a turisták.

A projektötlet átvihető más térségekre is, a projektgazda tapasztalatai alapján a projekt fennartása akkor sikeres, ha a projektet önkormányzat, vagy hasonló autoritású szervezet/intézmény vezeti.

6. Projektötletek bemutatása

Az alábbiakban néhány projektötlet kerül felsorolásra, amelyek hozzájárulnak a térség hagyományainak ápolásához, az azokban rejlő turisztikai potenciálok kihasználásához, az ebből származó jövedelemszerzési források bővüléséhez.

A projektötletek a Dunaújvárosi Kistérség Területfejlesztési Koncepciójával és Programjával összhangban kerültek megfogalmazásra. A KTKP által megfogalmazott jövőkép így szól:

„Megújulásra képes, értékeit megbecsülő, lehetőségeikkel élni tudó, kölcsönös előnyök alapján együttműködő polgárok, szervezetek és települések vonzó kistérsége négy régió találkozásánál” /KTKP/

E jövőképben hat elem jelenik meg, amelyek az alábbiak:

- innováció
- értékek megőrzése
- megőrzött és új potenciálok kihasználása
- együttműködés minden szinten
- lakosokat, befektetőket és látogatókat vonzó kistérség
- négy régió találkozása

A jövőkép hat eleméből az alábbi átfogó célok kerültek meghatározásra:

1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése
2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése
3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása
4. Együttműködések erősítése, eredményesebbé tétele
5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása
6. Az interregionális központ szerepkör erősítése

A projektek egységes formátumban jelennek meg, amelynek az összetevői a következők:

- Kapcsolódó cél: a projekt a koncepcióban megfogalmazott mely stratégiai célhoz, célokhoz kapcsolódik
- Projekt megnevezése: a projekt tartalmára utaló rövid kifejezés, mondat
- Projekt célja: a projekt által kitűzött fő cél megfogalmazása
- Indoklás: miért van szükség az adott intézkedésre?
- A projekt rövid leírása: a projekt lehetséges tevékenységeinek összefoglalása
- Lehetséges megvalósító: javaslat a tevékenységek megvalósítását irányító projektgazda személyére
- Lehetséges partnerek: a megvalósulást segítő szervezetek
- Várható konkrét eredmények: az intézkedés tényleges, felmutatható eredményei
- Várható hosszabb távú hatások: azok az – időben a megvalósítástól elváló – eredmények, amelyekhez a projekt hozzájárul, és amelyek szélesebb körben érzékelhetőek
- Lehetséges pályázati források: olyan pályázati finanszírozási lehetőségek, melyek már megjelentek és jelenleg nyitottak, vagy már bezárultak, de a jövőben ismét megnyílnak, vagy hasonló címen, tartalmi változásokkal kerülnek kiírásra

A projektekötletek 3 főprojekt köré csoportosítva jelennek meg, amelyek az alábbiak:

1. Hagyományok felkutatása
2. Egységes idegenforgalmi arculat kialakítása
3. Turisztikai szolgáltatások kialakítása

A főprojektekhez kapcsolódó célokhoz mind a hat átfogó cél hozzárendelhető.

A projektötletek megfogalmazásakor jelen tanulmány azt az idealista álláspontot követi, hogy a tanulmányban érintett három település partnerségi, együttműködési kedve minden esetben magas szintű. Ennek a múltbeli tapasztalatok alapján nagy az esélye, mégis nem lehet reálisan azt jósolni, hogy minden esetben és területen megvalósítható a partnerség. Ennek oka legfőképpen a finanszírozási források hiánya, illetve azok – jelenlegi pályázati konstrukcióban való – tervezhetetlenségében, bizonytalanságában rejlik. Ha egy projektben való együttműködés során finanszírozási szempontból az egyik település nagyobb prioritást élvez, a közös munka hosszútávon történő fenntartásához nélkülözhetetlen, hogy egy másik projektben a másik két település legyen a főkedvezményezett – azonban a forrásszerzés szempontjából hátrányos tényező, hogy a benyújtott pályázatok elbírálása számos esetben hosszú időtartamot vesz igénybe és kimenetele bizonytalan.

Együttműködéssel azonban mégis nagyobb lehetőségek rejlenek a térségben, mint külön-külön tervezéssel, ráadásul a közös projektek az esetek döntő hányadában költséghatékonyabbnak bizonyulnak az egyéni kezdeményezéseknél.

A 21. században a magyar települések önkormányzatai általában nehéz költségvetési problémákkal küzdenek, melyhez hozzájárul, hogy a gazdasági válság hatásai miatt mind a lakossági, mind a vállalkozási szférában erőteljesebben jelennek meg a finanszírozási szempontok. Emiatt jelen tanulmány a hagyományörzés, hagyományteremtés lehetőségeihez minden esetben jövedelemszerzési potenciált is rendel. Ez bizonyos esetekben csak nagyon hosszútávon jelenhet meg, de nem szabad megfeledkezni arról, hogy egy település rendezvényekben, programokban való bővelkedése, infrastrukturális fejlettsége, ha nem is vonz túlnyomó nagyságú turistát, a lakosság elégedettségi szintjét nagymértékben növelheti, mely hozzájárul a lakosság életszínvonalának növekedéséhez, és ez, ha rövidtávon nem is hoz anyagi szempontból látható eredményeket, hosszútávon nagyban hozzájárul egy település és az ott végzett tevékenységek fenntarthatóságához.

1. Hagyományok felkutatása és tudatosítása

Kapcsolódó célok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése 2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése 3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása 4. Együttműködések erősítése, eredményesebbé tétele 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Főprojekt megnevezése	HAGYOMÁNYOK FELKUTATÁSA ÉS FELTÁRÁSA
Cél	A három település hagyományainak felkutatása és tudatosítása a lakosságban, a felkutatott hagyományok, néprajzi kincsek bemutatása szélesebb publikum számára, mely idegenforgalmi szempontból vonzóbbá teszi a településeket.
Indoklás	Voltak és vannak hagyományok a térségben, azonban ezek tudatosítása nem történt meg. Országosan a három település közül csupán Nagykarácsony tett szert ismertségre.
Tevékenységek rövid leírása	Lakosság és a civil szervezetek bevonása a projektbe. Helyi kulturális és néprajzi kincsek fel/megismerése gyűjtőmunkával. A kiválasztott kincsek bemutatathatóvá tétele (renoválása/restaurálása, tulajdonviszonyok rendezése).
Lehetséges megvalósító	Daruszentmiklós Önkormányzata Előszállás Önkormányzata Nagykarácsony Önkormányzata (továbbiakban: Önkormányzatok)
Lehetséges partnerek	Magyar Hagyományőrző és Lovas Egyesület Előszállási Hagyományőrző Egyesület Mikulásfalva Látványfalu üzemeltető, Hagyományőrző és Természetvédő Kht. Hagyományőrző klubok (továbbiakban: Civil szervezetek) Lakosság
Várható konkrét eredmények	Turisztikai vonzerő nő.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	KDOP-2.1.1 Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése

1.1

Kapcsolódó célok	<ol style="list-style-type: none"> 1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése 2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése
Főprojekt megnevezése	Társadalmi párbeszéd kialakítása a lakossággal a térségben lévő hagyományok felkutatására, felelevenítésére
Cél	Hagyományok tudatosítása, főbb jellegzetességek arculatként történő kiválasztása a településeken.
Indoklás	A települések nem rendelkeznek jól kialakult kulturális értékkörrel, nincs a térséghez egyértelműen hozzárendelt hagyomány, vagy néprajzi értékcsoport.
Tevékenységek rövid leírása	<p>A lakossághoz intézett felhívás révén a lakosság bevonása a projekt megvalósításába: társadalmi párbeszéd kezdeményezése a lehetséges hagyományokról.</p> <p>A felkutatott tárgyakkól az idegenforgalmi szempontból bemutatható, attraktív elemek kiválasztása.</p> <p>A bemutatni kívánt értékek szükség szerint történő restaurálása, felújítása, kiállíthatóvá tétele.</p> <p>A felkutatott néprajzi elemek, hagyományok bemutatására, idegenvezetői feladatok ellátására önkéntesek toborzása a civil szervezetek vagy a lakosság köréből.</p>
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok
Lehetséges partnerek	<p>Civil szervezetek</p> <p>Lakosság</p> <p>Polgárőr szervezetek</p>
Várható konkrét eredmények	<p>Hagyományok tudatosítása a lakosságban.</p> <p>Lakosság felelős szerepvállalása a térség idegenforgalmi arculatának kialakításában.</p>
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	KDOP-2.1.1 Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése

1.2.A

Kapcsolódó célok	3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	Információs pontok felállítása – elektronikus információs pontok
Cél	A három déli településen lévő hagyományőrzésről és hagyományteremtésről szóló kommunikáció egységes megjelenésének fejlesztése. A három település felkutatott és arculati elemként megválasztott hagyományok bemutatására, azok megörökítésére és tanítására információs pontok kialakítása a települési önkormányzatok által működtetett honlapokon.
Indoklás	A hagyományok, néprajzi értékek tudatosítása, ismertetése nemcsak a helyi lakosság, hanem az ide látogató, vagy a települések iránt érdeklődők számára is fontos.
Tevékenységek rövid leírása	Ismertető szöveg megfogalmazása Honlap tartalmának bővítése Lehetséges alternatívák: Kvízjátékok gyermekek számára Az ismertett hagyományokhoz kapcsolódó, helyben előállított termék reklámozása A hagyományokat bemutató önkéntesek bemutatása Jeles napokhoz kapcsolódó hagyományok ismertetése, kisokos megfogalmazása („hagyományokos” címmel)
Lehetséges megvalósító	Daruszentmiklós Önkormányzata Előszállás Önkormányzata Nagykarácsony Önkormányzata
Lehetséges partnerek	Hagyományőrző civil szervezetek Lakosság Honlap üzemeltető vállalkozás
Várható konkrét eredmények	Turisztikai vonzerő nő.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	TÁMOP 3.2.3 – „Építő közösségek”

1.2.B

Kapcsolódó célok	3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	Információs pontok felállítása – információs pontok, tájház kialakítása
Cél	A három déli településen lévő hagyományőrzésről és hagyományteremtésről szóló kommunikáció egységes megjelenésének fejlesztése. A három település felkutatott és arculati elemként megválasztott hagyományok bemutatására, azok megörökítésére és tanítására információs pontok kialakítása meglévő turisztikai irodákban, közösségi tereken (kulturházban, vagy esetleg iskolában).
Indoklás	A hagyományok, néprajzi értékek tudatosítása, ismertetése nemcsak a helyi lakosság, hanem az ide látogató, vagy a települések iránt érdeklődők számára is fontos.
Tevékenységek rövid leírása	Ismertető szöveg megfogalmazása. Önkéntesek toborzása az információs pontokra.
Lehetséges megvalósító	Daruszentmiklós Önkormányzata Előszállás Önkormányzata Nagykarácsony Önkormányzata
Lehetséges partnerek	Turisztikai irodák, kereskedők.
Várható konkrét eredmények	Turisztikai vonzerő nő.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	TÁMOP 3.2.3 – „Építő közösségek”

1.3

Kapcsolódó célok	1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése 2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése
Projekt megnevezése	Hagyományok ismertetése, bemutatása, tanítása
Cél	A három település felkutatott és arculati elemként megválasztott hagyományainak ismertetése a lakosság minden korosztályával.
Indoklás	A kiválasztott hagyományt a lakosoknak mélyebben meg kell ismernie.
Tevékenységek rövid leírása	A nyugdíjas civil szervezetek első ízben megtanítják a gyermekeknek a hagyományokról való szükséges információkat. A megszerzett tudásukat előadásaik során, rajzaikkal, mondókáikkal, énekeikkel adják tovább a felnőtt lakosoknak. A civil szervezet a lakosokkal együttműködésben adja át megszerzett tudását az ide látogató turistáknak

Lehetséges megvalósító	Három település oktatási, nevelési intézménye, iskolája és óvodája (továbbiakban: intézmények) Hagyományörző civil szervezetek
Lehetséges partnerek	Lakosság
Várható konkrét eredmények	Turisztikai vonzerő nő.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	TÁMOP 3.2.3 – „Építő közösségek” Finanszírozására más projektekhez kapcsolódóan is nyílik lehetőség.

1.4

Kapcsolódó célok	1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése 2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése 3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása
Főprojekt megnevezése	Hagyományokhoz való hozzáadott érték, szolgáltatások, termék-előállítás feltételeinek megteremtése
Cél	A három település hagyományainak bemutatásához kapcsolódóan idegenforgalmi szolgáltatások, kézművesipar beindítása.
Indoklás	Az ismertetett hagyományokon túlmenően az ide látogatók akkor érzik jól magukat, ha az idegenforgalmi szolgáltatások terén nincs hiányosság. Szuvenírnek, ajándéktárgynak való kézműves termékeket lehet előállítani helyben.
Tevékenységek rövid leírása	Lakosság és vállalkozások bevonása a projektbe. Kereskedelmi célra alkalmas üzlethelyiségek, pavilonok kialakítása.
Lehetséges megvalósító	Vállalati szféra
Lehetséges partnerek	Önkormányzatok
Várható konkrét eredmények	Turisztikai vonzerő nő.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	KDOP-2.1.1 Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése

1.5

Kapcsolódó célok	4. Együtműködések erősítése, eredményesebbé tétele 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	Hagyományörző munkaszervezet kialakítása
Cél	A hagyományörzés és az arra épülő idegenforgalmi szolgáltatások fejlesztése céljából kialakuló partnerség munkaszervezetének kialakítása
Indoklás	A munkaszervezet számos feladatot elláthat, többek hagyományok kutatása, hagyományok ismertetése, bemutatása, pályázati források felkutatása és szerzése. Ehhez szükséges egy szervezeti forma.
Tevékenységek rövid leírása	Munkaszervezet tagjainak kiválasztása. A munkaszervezet által végzett szolgáltatási körök meghatározása, ezek feltételeinek kialakítása. Finanszírozási lehetőségek felkutatása. Munkaszervezet tagjainak képzése.
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok
Lehetséges partnerek	Dunaújvárosi Kistérségi Iroda vagy Dunaújvárosi Járási Kormányhivatal
Várható konkrét eredmények	Önálló iroda Új munkatársak Új szolgáltatások
Várható hosszabb távú hatások	Eredményes forrásszerzés. Magas színvonalú szolgáltatások.
Lehetséges pályázati források	Nemzeti Együtműködési Alap (NEA) - civil szervezetek működési támogatása

1.6/A

Kapcsolódó célok	2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	Tájház kialakítása
Cél	A hagyományok bemutatását szolgáló tájház építése, vagy kialakítása a három település egyikén.
Indoklás	A tájházak turisztikai szempontból fontos potenciált jelentenek, egységesen, összegyűjtve tárja a látogatók elé a térség hagyományait, kulturális és történelmi örökségét, a régen itt élt lakosság mindennapi életét, szokásait.
Tevékenységek rövid leírása	Tervezés, véleményezés Felújítás vagy építés Eszközbekszerezés
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok
Lehetséges partnerek	Intézmények Vállalkozások

Várható konkrét eredmények	Felújított, igényes és szép környezet teremtése a látogatók fogadása céljából, valamint a lakosság számára rendezett programok helyszínéül.
Várható hosszabb távú hatások	Lakosság komfortérzete nő. Idegenforgalmi látványosságok száma nő.
Lehetséges pályázati források	TÁMOP-3.2.8 „Múzeumok mindenkinek” program

1.6/B

Kapcsolódó célok	2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	„Élő múzeumok” kialakítása
Cél	A hagyományok bemutatására e projekt választása esetén nem egy tájházban, hanem minden településen egy-egy, vagy akár több helyszínen kerülnek bemutatásra a felkutatott hagyományok.
Indoklás	A projektötlet turisztikai szempontból is vonzó lehet, a térség hagyományai ekkor minden településen egy kicsit másképpen, a településre jellemzően kerülnek bemutatásra. A bemutatást, idegenvezetést önkéntesek is elláthatják.
Tevékenységek rövid leírása	Tervezés, véleményezés Felújítás vagy építés Eszközbeszerezés
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok
Lehetséges partnerek	Intézmények Vállalkozások Civil (hagyományőrző és polgárőr) szervezetek
Várható konkrét eredmények	Felújított, igényes és szép környezet teremtése a látogatók fogadása céljából, valamint a lakosság számára rendezett programok helyszínéül minden településen a településre jellemző módon.
Várható hosszabb távú hatások	Lakosság komfortérzete nő. Idegenforgalmi látványosságok száma nő.
Lehetséges pályázati források	TÁMOP-3.2.8 „Múzeumok mindenkinek” program

1.7

Kapcsolódó célok	2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	Óvodai/iskolai bútorcserék és fejlesztés a hagyományörzés szempontjait is figyelembe véve – természetes anyagokból, néprajzi motívumokat tartalmazó bútorokból
Cél	A helyi óvoda fejlett, EU-s normáknak megfelelő kialakítása.
Indoklás	A hosszú évek alatt az intézményekben használt bútorok megértek a cserére és a bővítésére.
Tevékenységek rövid leírása	Tervezés, véleményezés Felújítás Eszközbeszerzés
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok
Lehetséges partnerek	Intézmények Vállalkozások
Várható konkrét eredmények	Felújított, igényes és szép környezet teremtése a településeken lévő gyermekek számára.
Várható hosszabb távú hatások	Lakosság komfortérzete nő.
Lehetséges pályázati források	KDOP-5.1.1 Közoktatási infrastrukturális fejlesztés TÁMOP-3.1.1 „21. századi közoktatás – fejlesztés, koordináció”

1.8

Kapcsolódó célok	2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése
Projekt megnevezése	Hagyományos gazdálkodás kialakítása a településeken
Cél	Mintagazdaságok kialakítása - hagyományos gabonák termesztése - állattenyésztés - gyógynövények termesztése
Indoklás	A térség erős történelmi háttérrel bír az állattenyésztés és a hagyományos gabonák termesztése tekintetében, mintagazdaságok kialakításával és azok népszerűsítésével a meglévő mezőgazdasági vállalkozások bevételi forrásai nőnek, kapcsolódó szolgáltatások megteremtésének lehetősége bővül a településeken.
Tevékenységek rövid leírása	Jó gyakorlatok vizsgálata. Mintagazdaságok tervezése és mintagazdaságok létrehozása
Lehetséges megvalósító	Vállalkozások
Lehetséges partnerek	Önkormányzatok Civil szervezetek

Várható konkrét eredmények	Mintagazdaságok kialakulása a településeken.
Várható hosszabb távú hatások	Térség szolgáltatási köre bővül, jövedelemszerzési forrása nő.
Lehetséges pályázati források	Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal: Fiatal gazda pályázat Vidékfejlesztési Minisztérium: Állattartó telepek korszerűsítése Borászati gépek beszerzése Kertészetek korszerűsítése

1.9

Kapcsolódó célok	1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése 4. Együttműködések erősítése, eredményesebbé tétele
Projekt megnevezése	KTKP I.6. Öntözési lehetőségek fejlesztése Mezőföldön projekttervhez való kapcsolódás
Cél	Megfelelő vízellátás biztosítása az agrárgazdálkodás számára
Indoklás	A globális felmelegedés és a vízbázisok nem megfelelő használata miatt a termőterületek vízellátása a jövőben problémákba fog ütközni.
Tevékenységek rövid leírása	Gazdálkodók bevonása és felvilágosítása Tervezés Víztorozók és csatornák megépítése
Lehetséges megvalósító	Dél-Mezőföldi Víziközmű Üzemeltető Kft.
Lehetséges partnerek	Földművelési és Vidékfejlesztési Minisztérium Agrárkamara
Várható konkrét eredmények	4.000 ha bevonása az öntözésbe Csatorna-rendszer kialakítása
Várható hosszabb távú hatások	Termés-eredmények mennyiségi és minőségi javulása. Foglalkoztatás bővülése.
Lehetséges pályázati források	KDOP

1.10

Kapcsolódó célok	1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése
Projekt megnevezése	Hagyományok megismertetése a lakossággal
Cél	Programok szervezése a lakosság hagyományokkal történő ismertetése céljából.
Indoklás	A települések nem rendelkeznek jól kialakult kulturális értékkörrel, nincs egyértelműen hozzárendelt hagyomány, vagy néprajzi értékcsoport a térséghez – a kiválasztott hagyományok tudatosítására, ismertetésére szüksége van a lakosságnak. A hagyomány elemmel a települési programok színesíthetőek.
Tevékenységek rövid leírása	Hagyományismertető programsorozat kialakítása a már meglévő programok bevonásával és új programok tervezésével pl: <ul style="list-style-type: none"> - „Ismerd meg a szüreti/húsvéti/Márton-napi, stb. hagyományokat” címmel vetélkedők, rajzpályázatok szervezése a gyermekek részére - Bálók koordinálása – mindhárom településen van farsangi, illetve jótékonysági bál, együttműködési hajlandóság esetén ezek koordinálásával a három település az év különböző időszakában (pl. szüreti bál, aratóbál, Katalin-napi bál, farsangi bál) rendezhet hagyományőrző bálakat, melyre mindhárom település lakóit meghívja - Minden rendezvényen bemutatásra kerül egy-egy népi játék, hagyományos étel, ital, jeles napi szokás
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok
Lehetséges partnerek	Intézmények Civil szervezetek Lakosság Polgárőr szervezetek
Várható konkrét eredmények	Hagyományok tudatosítása a lakosságban.
Várható hosszabb távú hatások	Települések rendezvényein a programok színesebbé válnak – lakosság komfortérzete nő.
Lehetséges pályázati források	NEA civil szervezetek szakmai programjának támogatása

2. Egységes idegenforgalmi arculat kialakítása

Kapcsolódó célok	<p>1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése</p> <p>2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése</p> <p>3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása</p> <p>4. Együttműködések erősítése, eredményesebbé tétele</p> <p>5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása</p> <p>6. Az interregionális központ szerepkör erősítése</p>
Főprojekt megnevezése	EGYSÉGES IDEGENFORGALMI ARCULAT KIALAKÍTÁSA
Cél	A három déli településen lévő hagyományőrzésről és hagyományteremtésről szóló kommunikáció egységes megjelenésének kialakítása.
Indoklás	<p>A felkutatott hagyományok alapján a három település együttes arculatának kialakítása kevesebb anyagi igénnyel jár, mintha mindezt az önkormányzatok külön-külön alakítanák ki.</p> <p>Az egységes arculat ezen túlmenően idegenforgalmi szempontból is nagyobb lehetőségeket tartogat magában (marketing kampányok eredményessége nő, térség nagyobb ismertségre tesz szert).</p> <p>A három település hasonló történelmi múlttal rendelkezik, egy egységes arculaton belül azonban megjelenhetnek a települések „egyéni” sajátosságai, például:</p> <p>Daruszentmiklós – lovas íjászat, nomád élet</p> <p>Előszállás – a 19. és 20. század élete és szokásai</p> <p>Nagykarácsony – a karácsonyi hagyományok szakértője</p>
Tevékenységek rövid leírása	<p>Lakosság és a civil szervezetek bevonása a projektbe.</p> <p>Design pályázat hirdetése és elbírálása.</p> <p>Arculati elemek megjelentetése a települések honlapján.</p> <p>Szórólapok, plakátok, molinók előállítás és terjesztése.</p> <p>Marketingstratégia kidolgozása és lebontása éves szintre.</p> <p>Marketing kampányok indítása a rendezvények előtt a nagyobb látogatottság érdekében.</p>
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok
Lehetséges partnerek	Civil szervezetek Lakosság
Várható konkrét eredmények	Turisztikai vonzerő nő.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	KDOP-2.1.1 Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése

2.1

Kapcsolódó célok	3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	Egységes arculati elemek alkalmazása az információs pontokon (1.2 A és 1.2 B „Információs pontok felállítása” projektötlethez kapcsolódóan)
Cél	A hagyományok, néprajzi értékek tudatosítása, településmarketing fejlesztése.
Indoklás	A három település felkutatott és arculati elemként megválasztott hagyományok bemutatására, azok megőrkítésére és tanítására létrehozott virtuális és valódi információs pontokon a kialakított arculati elemek következetes használata, alkalmazása.
Tevékenységek rövid leírása	Arculati elemek kihelyezése és használata.
Lehetséges megvalósító	önkormányzatok
Lehetséges partnerek	Turisztikai irodák, kereskedők Önkéntesek
Várható konkrét eredmények	Térség turisztikai piaci pozíciója javul.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	Finanszírozására más projektekhez kapcsolódóan is nyílik lehetőség.

2.2

Kapcsolódó célok	3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása 4. Együttműködések erősítése, eredményesebbé tétele 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	Turisztikai elemek koordinálása a három településen
Cél	A három település idegenforgalmi szempontból való egységes arcának kialakítása, programok koordinálása.
Indoklás	<p>A települések programjainak koordinálása nagyobb látogatottságot eredményezhet, az egyes programok nem ugyanabban az időben történő választási alternatívaként merülnek fel, hanem egymást kiegészítő szórakozási, kulturálódási lehetőségként.</p> <p>Lehetőség adódik az egyes településeken felmerülő problémák közös szervezéssel történő megoldására, pl.: az egyik település parkolási problémája megoldható úgy, ha a másik település rendezvényét követően külön buszjárat (vagy pl. a nagykarácsonyi Mikulásvonat) szállítja a rendezvényre a nézőközönséget.</p> <p>A közös programszervezés a helyi hagyományőrzési profilú civil szervezetek munkamegosztását eredményezheti.</p> <p>A települések polgárőr szervezeteinek kapacitása nő, ugyanakkor egy időben történő leterheltsége csökken a szervezetek közös munkavégzése által, melyre nagyobb a lehetőség a közös programsorozat kapcsán.</p> <p>Más-más napokra szervezett programsorozat nagyobb arányú értékesítési lehetőséget kínál a kereskedőknek.</p>
Tevékenységek rövid leírása	Arculati elemek kihelyezése és használata. Együttműködés az éves programok tervezése során.
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok
Lehetséges partnerek	Civil szervezetek Intézmények
Várható konkrét eredmények	Térség turisztikai piaci pozíciója javul. Látogatási kedv nő – egy utazással több esemény is meglátogatható, egész napos programlehetőséget kínál a három település. Lakosság komfortérzete nő.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	Finanszírozására más projektekhez kapcsolódóan is nyílik lehetőség, illetve számos projektem nem jár többletfinanszírozási igénnyel.

2.3

Kapcsolódó célok	3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása 4. Együttműködések erősítése, eredményesebbé tétele 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	Nagykarácsony Mikulásfalva projekt kiterjesztése
Cél	A három település idegenforgalmi célból a nagykarácsonyi Mikulásfalva programhoz kapcsolódik kiegészítő programokkal, szolgáltatásokkal.
Indoklás	A települések programjainak koordinálása nagyobb látogatottságot eredményezhet, a célcsoport nemcsak a gyermekek, hanem az idelátogató felnőtt közönség is. Más-más napokra szervezett programsorozat nagyobb arányú értékesítési lehetőséget kínál a kereskedőknek.
Tevékenységek rövid leírása	Arculati elemek meghatározása (pl. Karácsonyi Kavalkád) egységesen, mégis az egyes települések jellegzetességének hangsúlyozásával. Jól szervezett programsorozat kialakítása. Éves szinten más és más program biztosítása Mikulásfalva programjaihoz kapcsolódóan: pl.: Kézműves foglalkozások gyermekeknek és felnőtteknek. Játszóházi programok idején felnőtteknek szóló koncertek. Hagyományos ételkészítés, kóstoló. Karácsonyi szokások ismertetése. A programsorozat elérhetővé tételéhez információs szolgáltatás szervezése (plakátok, útmutatók, idegenvezetők, polgárőrök). A programsorozat infrastrukturális feltételeinek kialakítása, illetve a kialakítás lehetséges módjának meghatározása, prioritások felállítása a pályázati felhívásokra benyújtható projekttervekre vonatkozóan.
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok Mikulásfalva Látványfalu üzemeltető, Hagyományörző és Természetvédő Kht.
Lehetséges partnerek	Civil szervezetek Intézmények
Várható konkrét eredmények	Térség turisztikai piaci pozíciója javul. Látogatási kedv nő – egy utazással több esemény is meglátogatható, egész napos programlehetőséget kínál a három település. Lakosság komfortérzete nő.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	Finanszírozására más projektekhez kapcsolódóan is nyílik lehetőség, illetve számos projekt nem jár többletfinanszírozási igénnyel.

2.4

Kapcsolódó célok	<p>3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása</p> <p>4. Együttműködések erősítése, eredményesebbé tétele</p> <p>5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása</p> <p>6. Az interregionális központ szerepkör erősítése</p>
Projekt megnevezése	Nagykarácsony Mikulásfalva projekthez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése
Cél	A három település idegenforgalmi célból a nagykarácsonyi Mikulásfalva programhoz kapcsolódik kiegészítő programokkal, szolgáltatásokkal, ennek alapjául a Mikulásfalva projekthez kapcsolódó szolgáltatások fejlesztése.
Indoklás	A települések programjainak koordinálása nagyobb látogatottságot eredményezhet, a célcsoport nemcsak a gyermekek, hanem az ide látogató felnőtt közönség is. A nagy látogatói létszám komolyabb infrastruktúrát és szolgáltatói kört feltételez, melynek kialakításához koordinációra van szükség.
Tevékenységek rövid leírása	<p>A látogatói elégedettség növelése bővített információs szolgáltatások szervezésével (plakátok, útmutatók, idegenvezetők, polgárőrök, térképek (meglévő térképek frissítése, új térképek készítése), szórólapos ismertető).</p> <p>„Látványelemek” bővítése – lakossági felhívás a házak, kertek feldíszítésére, ösztönzés pénz-, vagy tárgynyerménnyel - a tájékoztatásért, szervezésért felelős személyek beöltöztetése manónak, rénszarvasnak</p> <p>A különböző desztinációk (Mikulásház, játszóházak, Adventi vásár, Betlehem, Szeretetposta) látogatottságának növelése pl. a gyerekeknek adott „bérlet” révén, amelybe minden helyszínen pecsét kerül – a kitöltött bérletért apró tárgynyermény, vagy kedves élmény jár (nem szükséges, hogy túlzott anyagi forrást igénylő ötlet legyen: pl. szaloncukor húzása egy adventi naptárból, zsákbamacska, fényképkészítési lehetőség egy (beöltözött) manóval, vagy rénszarvassal, bűnbocsátó oklevél a Mikulástól, stb.)</p> <p>Infrastrukturális feltételek kialakítása: épített mosdóhelyiség(ek), a mosdóba gyermekfellépők helyezése, vagy a gyermeki magassághoz igazodó szaniterek beépítése, szélesített járdák kialakítása, aszfaltozott parkolóhelyek létesítése. A beruházások lehetséges finanszírozási forrásainak felkutatása, stratégia kidolgozása, prioritások felállítása a pályázati felhívásokra benyújtható projekttervekre vonatkozóan.</p> <p>Más helyszíneken megvalósított, sikeres Mikulásához, Karácsonyhoz fűződő tevékenységek Nagykarácsonyba történő csalogatása.</p>

Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok Mikulásfalva Látványfalu üzemeltető, Hagyományörző és Természetvédő Kht.
Lehetséges partnerek	Civil szervezetek Vállalkozások
Várható konkrét eredmények	Térség turisztikai piaci pozíciója javul. Látogatási kedv nő – egy utazással több esemény is meglátogatható, egész napos programlehetőséget kínál a három település. Lakosság komfortérzete nő.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	Finanszírozására más projektekhez kapcsolódóan is nyílik lehetőség, illetve számos projektem nem jár többletfinanszírozási igénnyel.

3. Turisztikai szolgáltatások kialakítása és koordinálása

Kapcsolódó célok	<p>1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése</p> <p>2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése</p> <p>3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása</p> <p>4. Együttműködések erősítése, eredményesebbé tétele</p> <p>5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása</p> <p>6. Az interregionális központ szerepkör erősítése</p>
Főprojekt megnevezése	TURISZTIKAI SZOLGÁLTATÁSOK KIALAKÍTÁSA ÉS KOORDINÁLÁSA
Cél	A három település közös idegenforgalmi arculatához turisztikai jellegű szolgáltatások összegyűjtése és klaszter-szerű működtetése.
Indoklás	<p>A térség egységes megjelenéséhez nélkülözhetetlen, hogy az itt működő kereskedők is alkalmazzák a közös arculati elemeket, (például megjelentetik a honlapjukon vagy székhelyükön), ezáltal is reklámozva a térséget, önmagukat és egymást.</p> <p>A különböző szolgáltatások közös klaszterbe tömörítése a szolgáltatások egymásra épülését, egymás kiegészítését is lehetővé teszi.</p>
Tevékenységek rövid leírása	Helyi vállalkozások bevonása a projektbe. Klaszter működési elveinek meghatározása.
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok Vállalkozások
Lehetséges partnerek	Dunaújvárosi Kistérségi Iroda Dunaújvárosi Járási Kormányhivatal
Várható konkrét eredmények	Szolgáltatási klaszter létrehozása.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	KDOP-2.1.1 Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése

3.1

Kapcsolódó célok	<p>2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése</p> <p>5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása</p>
Projekt megnevezése	Helyben termő alapanyagok felhasználásával népi hangszerek, hagyományos tárgyak, kézművesipari termékek gyártása
Cél	Térség vállalkozási lehetőségeinek bővítése.
Indoklás	A településen bemutatott hagyományokhoz kapcsolódó népi jellegű tárgyak, hangszerek szuvenírként, vagy akár használati célra is eladhatóak, az utóbbi években ezek piaci kereslete egyre inkább nő.
Tevékenységek rövid leírása	Helyi lehetőségek felkutatása a különböző termékek gyártására. Felkutatott lehetőségek bemutatása a helyi vállalkozások számára.

Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok Vállalkozások
Lehetséges partnerek	Civil szervezetek
Várható konkrét eredmények	Helyi szereplők jövedelemszerzési forrásainak bővülése, vállalkozási kedv növekedése, turisztikai attrakciók körének bővülése.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	KDOP-2.1.1 Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése

3.2

Kapcsolódó célok	1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése 3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása 4. Együtműködések erősítése, eredményesebbé tétele 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	Kézműves zónák kialakítása a három településen
Cél	Térség vállalkozási lehetőségeinek bővítése.
Indoklás	A településen működő kézműves mesterek, vállalkozások együtműködve egységesen tudják képviseltetni magukat az egyes rendezvényeken, a turisztikai desztinációk környékén.
Tevékenységek rövid leírása	Helyi lehetőségek felkutatása a kézműves vállalkozások együtműködésére. Az együtműködő vállalkozások közös arculatának kialakítása. Közös marketingstratégia kidolgozása (arcukat, közös honlap, vagy meglévő honlapok bannercseréje, közös kiadású szórólapok, plakátok, stb.). Közös tevékenységlista kialakítása.
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok Vállalkozások
Lehetséges partnerek	Civil szervezetek
Várható konkrét eredmények	Helyi szereplők jövedelemszerzési forrásainak bővülése, vállalkozási kedv növekedése, turisztikai attrakciók körének bővülése.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	KDOP-2.1.1 Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése

3.3

Kapcsolódó célok	1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése 3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása 4. Együttműködések erősítése, eredményesebbé tétele 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	Mezőgazdasági vállalkozások klaszterének kialakítása a három településen
Cél	Térség vállalozási lehetőségeinek bővítése.
Indoklás	A településen működő mezőgazdasági vállalkozások együttműködve egységesen tudják idegenforgalmi szempontból láthatóvá tenni magukat.
Tevékenységek rövid leírása	Helyi lehetőségek felkutatása a mezőgazdasági vállalkozások együttműködésére. Az együttműködő vállalkozások közös arculatának kialakítása. Közös marketingstratégia kidolgozása (arculat, honlap, bannercsere, közös kiadású szórólapok, plakátok, stb.). Közös tevékenységlista kialakítása.
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok Vállalkozások
Lehetséges partnerek	Civil szervezetek
Várható konkrét eredmények	Helyi szereplők jövedelemszerzési forrásainak bővülése, vállalozási kedv növekedése, turisztikai attrakciók körének bővülése.
Várható hosszabb távú hatások	Települések jövedelemszerző képessége nő.
Lehetséges pályázati források	KDOP-2.1.1 Turisztikai attrakciók és szolgáltatások fejlesztése

3.4 Infrastrukturális jellegű beruházások a főprojekthez kapcsolódóan

Kapcsolódó célok	3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása 4. Együttműködések erősítése, eredményesebbé tétele 6. Az interregionális központ szerepkör erősítése
Projekt megnevezése	„KTKP III.8. Nagykarácsony és Daruszentmiklós közötti földút aszfaltozása” projekttervhez való kapcsolódás
Cél	Elérhetőség javítása.
Indoklás	Nagykarácsony a kistérség egyik legnehezebben elérhető települése. Az új összekötő út oldaná ezt a perifériális helyzetet. Nagykarácsony elérhetősége a Mikulásfalva miatt is fontos. Az új összekötő úttal a Daruszentmiklói M6-os leágazás is közel kerül.
Tevékenységek rövid leírása	Tervezés, véleményeztetés. Nyomvonal kijelölése, tulajdonviszonyok tisztázása. Közbeszerzés, kivitelezés.
Lehetséges	Nagykarácsony Község Önkormányzata

megvalósító	
Lehetséges partnerek	Daruszentmiklós Község Önkormányzata
Várható konkrét eredmények	8 km összekötő út. Nagykarácsony elérhetősége javul (időben).
Várható hosszabb távú hatások	Nagykarácsony lakossága növekszik. Új beruházások (Mikulásfalvához kapcsolódóan is). Környezetterhelés csökken a rövidebb útnak köszönhetően.
Lehetséges pályázati források	

3.5

Kapcsolódó célok	1. A helyi közösségek fejlesztésével a megújulás társadalmi támogatásának erősítése 2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése 5. Térségi és települési vonzerők fejlesztése és kommunikálása
Projekt megnevezése	Belterületi utak felújítása
Cél	Élhetőbb környezet kialakítása.
Indoklás	Az országos jelentőségű infrastrukturális beruházások mellett a helyi közlekedési infrastruktúra fejlesztésére is szükség van. A település belterületi úthálózat aszfaltozására vonatkozó elképzelést hosszú évek óta vár megvalósításra. Az erre vonatkozó tervek már kidolgozásra kerültek. A települések utcáinak leaszfaltozását, kényelmes járdák kialakítását követően a település egyes utcának elérhetősége jelentős mértékben javul.
Tevékenységek rövid leírása	Forrásszerzés Közbeszerzés Kivitelezés
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok
Lehetséges partnerek	Vállalkozások
Várható konkrét eredmények	Megépült belterületi úthálózat.
Várható hosszabb távú hatások	A déli mikrotérség erősödése. A helyi lakosság életminősége javul. Növekvő népesség.
Lehetséges pályázati források	KDOP 4.2.1 Önkormányzati tulajdonú belterületi utak fejlesztése

3.6

Kapcsolódó célok	2. A haladó hagyományok, a természetes és épített környezet megóvása, gondozása, fejlesztése 3. A települések meglévő és új fejlődési lehetőségeinek kiaknázása
Projekt megnevezése	KTKP - IV.3.7. Belterületi kerékpárút-hálózat kiépítése projekthez való kapcsolódás
Cél	Az aktív turizmus alapjainak megteremtése.
Indoklás	A kistérség adottságait kihasználva, és a környező kistérségekkel együttműködve a kerékpárút-hálózat kiépítése pozitívan befolyásolja a kistérségünk aktív turizmusát. Több olyan terület és látnivaló is van, amely a kerékpáros turizmus célja lehet, például Mikulásfalva. A kerékpározás egy egészséges kikapcsolódási forma, így egészségmegőrzésre is kiválóan alkalmas. Emellett a 61. sz. főút nagyon forgalmas, ezért a biztonság szempontjából is szükséges külön kerékpárút.
Tevékenységek rövid leírása	Nyomvonal kijelölése, tulajdonviszonyok tisztázása. Tervezés, véleményeztetés, engedélyeztetés. Forrásszerzés, közbeszerzés. Kivitelezés.
Lehetséges megvalósító	Önkormányzatok
Lehetséges partnerek	Civil szervezetek
Várható konkrét eredmények	Kerékpárút-hálózat
Várható hosszabb távú hatások	Helyi lakosság életminősége javul. Balesetek száma csökken.
Lehetséges pályázati források	KDOP 4.2.2 Kerékpárforgalmi hálózat fejlesztése (bezárult)

7. Összefoglalás

A fent leírtak alapján látható, hogy – bár nem minden esetben került tudatosításra – számos értékes hagyománnyal rendelkezik a térség, amelyek ápolására, ismertetésére minden településen megtalálhatóak a példás elhivatottságú civil szervezetek és kezdeményezések.

A jó gyakorlatok bemutatása fejezetből kitűnik, hogy nem egyedülálló az a jelenség, amikor egy térség, vagy régió úgy alakítja ki idegenforgalmi arculatát, hogy feleleveníti, illetve felkutatja az ott lévő hagyományokat, szokásokat és ezeket tudatosítani kezdi.

A különböző szférákban, illetve különböző tevékenységi területeken kialakított együttműködések pedig professzionálisabb, költséghatékonyabb, innovatívabb megoldási lehetőségeket eredményeznek a térségekben felmerülő különböző eredetű problémákra.

A tanulmányban felsorolt három főprojekt, a rendelkezésre álló, vagy pályázati úton lehívható anyagi források függvényében megvalósíthatóak akár egészként is, de az egyes projektelemek külön-külön is kerek egésznek alkotnak, kivitelezhetőek. Ez utóbbi megoldás egyszerre kisebb anyagi terhelést jelent a megvalósítók számára, és a főprojektek lépésről lépésre történő megvalósítása több finanszírozási forrás bevonását is lehetővé teszi.

A tanulmányban ismertetett jó gyakorlatok és projektötletek alapján számos olyan projekt is meghatározásra került, amelyek egyáltalán nem, vagy csak nagyon csekély költségterhet jelentenek, ezek megvalósítása azonban elősegíti a térségbeli hagyományok megismerését a lakosság körében, amely hozzájárul a lakosság térség iránti kötődésének kialakulásához, vagy erősödéséhez.

„Múlt nélkül nincs jelen, jelen nélkül nincs múlt. Eleink élettapasztalata nélkül vajmi kevésbé képzelhető el a jelen és a jövő. Ha nem adjuk tudtára utódainknak, hogy miként éltek a régiek, akkor az általuk felhalmozott tudás feledésbe merül.”

/ Gajdó Ágnes – „Leányok, talpra” Élet az Előszállási Uradalomban/

8. Irodalomjegyzék

1. *Dr. Hetényi István: Nagykarácsony története*, Dunaújváros, 1995
2. *Lukács László: Néprajzi látásmód az ezredfordulón*, Székesfehérvár, 2011
3. *Lukács László: A tisztos ipar emlékei*, Székesfehérvár, 2007
4. *Lukács László: Sárftól Mezőföldre. Táj- és népkutatás Fejér megyében*, Székesfehérvár, 2011
5. *Pesovár Ferenc: Béres vagyok, béres – Fejér megyei népzene*, Székesfehérvár, 1982
6. *Pesovár Ferenc: A juhait kereső pásztor – Fejér megyei néptáncok*, Székesfehérvár, 1983
7. *Voigt Vilmos (szerk.): A színhagyományozás törvényszerűségei*, Budapest, 1974
8. *Hofer Tamás – Niedermüller Péter: Hagyomány és hagyományalkotás*, Budapest, 1987
9. *Magyar néprajzi lexikon*, Budapest, 1977
10. *Gajdó Ágnes – „Leányok, talpra” Élet az Előszállási Uradalomban*, <http://www.forrasfolyoirat.hu/1203/gajdo.pdf> (letöltés dátuma: 2012. november 15.)
11. *Dunaújvárosi Kistérség Területfejlesztési Konceptiója és Programja*, Dunaújváros, 2008
12. *Farkas Gábor - Buzási János - Dani Lukács - Lencsés Ferenc: Fejér Megyei Történelmi Évkönyv 22.*, Székesfehérvár, 1991
13. *Degré Alajos - Farkas Gábor - Lakatos Ernő - Záborszky Miklós: Fejér Megyei Történelmi Évkönyv 15.*, Székesfehérvár, 1981
14. *57,2 m Előszállás métereskalácsa*, <http://mezofoldielet.hu/2012/05/21/eloszallas-falunapi-metereskalacs-572-m-lett/> (letöltés dátuma: 2012. november 16.)
15. *Előszállás község honlapja*, www.eloszallas.hu (letöltés dátuma: 2012. november 10.)
16. *Daruszentmiklós honlapja*, www.daruszentmiklos.hu (letöltés dátuma: 2012. november 10.)
17. *Nagykarácsony honlapja*, www.nagykaracsony.hu (letöltés dátuma: 2012. november 10.)
18. *Mikulásfalva honlapja*, www.mikulasfalva.com (letöltés dátuma: 2012. november 10.)
19. *Völgyvidék Közösség – LEADER programok sikeres projektjei*, <http://www.volgyvidek.hu/legjobbgyakorlatok.html> (letöltés dátuma: 2012. november 10.)
20. *European Database of Leader + Good Practices*, http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/gpdb_en.htm, valamint <http://leaderplus.ec.europa.eu/cpdb/public/gpdb/GpdbSearchFS.aspx?language=en> (letöltés dátuma: 2012. november 10.)

9. Nyilatkozat a tanulmány eredetiségéről

Alulírott, Rohonczy Sándor ügyvezető, az M8-DUNAHÍD Közhasznú Nonprofit Kft képviselője, mint a jelen tanulmányt készítő szervezet képviselője büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom és aláírással igazolom, hogy a Helyi hagyományok őrzése és kiaknázása Daruszentmiklós, Előszállás és Nagykarácsony településeken című tanulmány az általam képviselt szervezet saját, önálló munkája, és annak megfogalmazásakor a szervezet betartotta a jogszabályok által előírt, a tanulmány készítésére vonatkozó rendelkezéseket.

Tudomásul veszem, hogy a tanulmány elkészítése során nem fogadható el és a tanulmány elutasítását vonja maga után:

- szó szerinti idézet közlése idézőjel és hivatkozás nélkül;
- tartalmi idézet a hivatkozás megjelölése nélkül;
- más publikált gondolatainak saját gondolatként való feltüntetése;
- az interneten publikált írások változtatás nélküli¹ beépítése;
- más személy vagy a tanulmány készítője által elkészített és már korábban nyilvánosságra hozott, bármilyen címen, célból leadott tanulmány vagy dolgozat változtatás nélküli újbóli beadása.

Alulírott Rauf Norbert, Daruszentmiklós Község polgármestere, mint a tanulmányt tartalmazó kérelem (pályázat) benyújtójának képviselője büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom és aláírással igazolom, hogy a tanulmány készítője által tett nyilatkozat helytálló.

E nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem továbbá, hogy amennyiben a tanulmány a fenti feltételeknek nem felel meg, a tanulmány és ezáltal a kérelem elutasításra kerül.

Daruszentmiklós, 2012. december 3.

Aláírás:

.....
a tanulmány készítője

Aláírás:

.....
a pályázat benyújtója

¹ Változtatás nélküli beépítésnek, illetve beadásnak számít, ha a beadott dokumentum a vele összehasonlított egy vagy több tanulmánnyal összességében több, mint 50%-ban azonos a szóköz nélküli karakterek számát tekintve.

10.Mellékletek

1. számú melléklet: Nagykarcsony, Daruszentmiklós, Előszállás éves rendezvényeinek összesítő táblázata

Település	január	február	március	április	május	június	
Nagykarcsony		Farsang (iskola és óvoda)	Minden csütörtökön kézműves foglalkozás a Civil Házban (civil)		Trabant-találkozó (civil)		
Daruszentmiklós		02. 10. Farsang az óvodában	03. 10. Nőnap teadélután (civil)	04.07 Húsvéti tojásfestés (civil)	05.01. Családi Főzőverseny (civil)	06.23 Szent Iváni Éjszaka (civil)	
		02. 17. Farsangi bál az iskolában	03. 14. Nemzeti ünnep (önkormányzat)	Föld napja az Óvodában (civillel együttműködve)	Anyák Napja (iskola és óvoda)		
		02. 25. Télbúcsúztató farsangi vacsora (civil)	Szemétszedés (civil)	Borkóstoló (civil)	III. fjasz verseny (civil)		
			Nyuszifutás			05.26 Hit napja rendezvény (önkormányzat)	
			Tavaszköszöntő bál az iskolában				
Előszállás	01.20. Magyar Kultúra Napja (művelődési ház)	02.02 Farsang az óvodában	03.09. Jótekonysági Bál az óvodában	04.04. Húsvéti műsor és játszóház (civil)	05.01. Cifrakerti munkálatok IV. (Zöldövezet program) (civil)		
		02.10. Farsang az iskolában	03.11. Cifrakerti munkálatok (Zöldövezet program)	04.11. Költészet napja (civil)	05.01. Horgászverseny (civil)		
			03.14. Ünnepi műsor (önkormányzat)	04.13. Jótekonysági Bál az iskolában	05.12. Cifrakerti munkálatok V. (Zöldövezet program) (civil)		
				04.15. Cifrakerti munkálatok II. (Zöldövezet program)	05.17-18 Szállás napok (önkormányzat)		
				04.20. Jótekonysági est (művelődési ház)			
				04.21. Hagyományörző Nyugdjas Klub Bálja (civil)			
				04.31. Cifrakerti munkálatok III. (Zöldövezet program) (civil)			

Helyi hagyományok őrzése és kiaknázása Daruszentmiklós, Előszállás és Nagykarcsony településeken

Település	július	augusztus	szeptember	október	november	december
Nagykarcsony		08.20 Falunap (önkormányzat)	Szüreti bál (civil)	10. 7. Búcsú (önkormányzat)	Mikulásfesztivál a Mikulásházban	
				10. 23-i ünnepi megemlékezés (önkormányzat)		12. 2. Szeretetposta megnyitóünnepsége
						12.08 Mezőföldi Mikulás teljesítménytúra 12. 2., 9., 16., 23. Adventi gyertyagyújtás (önkormányzat)
Daruszentmiklós	07.14 Nyugdíjas Olimpia (civil)	08.20 Terménybemutató (civil)	szemétszedés (civil)	10.13 Szüreti Bál (iskola és óvoda)	11.09 Márton-napi Bál (óvoda)	12. 2., 9., 16., 23. Adventi gyertyagyújtás (civil)
	07.28-29 Nomád Napok (civil)	08.20 Államalapítás Ünnepe (önkormányzat)		Idősek Napja (önkormányzat)	Évzáró ünnepség (civil)	12.23 Falukarcsony (civil, iskola, óvoda)
		08.20 Grill party (civil)				12.31 Évbúcsúztató (civil)
		08.24-25. Nomád napok				
		08.25 Falunap				
Előszállás		08.20. Ünnepi műsor és polgárrá fogadás		első szombat: Szüreti multság (civil, Művelődési Ház)	11.24. Nyugdíjas Ősz Bál (civil)	12.06. Falumikulás
		08.20. Horgászverseny (civil)		10.12. Idősek napja		12.08. Mikulásbál
				10.13. Polgárőr bál		12.21 Falukarcsony, játszóház
				10.23. 1956-os ünnepi megemlékezés		